

NUMMER 4/2021

RÖTT

**Kris inom
förlossningen:
från ödeväg till
överfullt**

KRÖNIKA
”Det är inte första gången i historien som droppengar ger underklassen en röst.”

NOOSHI DADGOSTAR PÅ TURNÉ

Nystart för industrin

**Konspirationer
med författaren
Kent Werne**

**Vad menas
egentligen
med arbete?**

**En historiskt
het sommar för
Vänsterpartiet**

**Jenny Bengtsson
kommer med
glöden i ögonen**

EN TIDNING FRÅN VÄNSTERPARTIET

FOTO: KJELL TORMÅ

4

Vad händer med förlossningsvården?

Överfulla avdelningar på BB och barnmorskor som flyr sina arbetsplatser. Förlossningsvården är i en landsomfattande kris.

FOTO: AGNES STUBER

24

Kampen om marknadshyrorna

Jenny Lindahl, kommunikationschef för Vänsterpartiet, skriver om de avgörande dagarna i juni.

FOTO: AGNES STUBER

30

Knäböj och res dig kvinna

Sara Martinsson har skrivit den Augustprismominerade boken *Knäböj*, om styrketräning och kvinnokroppen.

Indirekt är musiken förstås också finansierad av den övre medelklassens urholkade näsor. Inte konstigt att borgarna tycker att det redan har plöjts ner för mycket pengar i förorten.

Alexander Onofri, sidan 9

FOTO: CLAUDIA MENA

Hör av dig till Rött!

Åsa Mattsson, redaktör
asa.mattsson@riksdagen.se

Sam Carlshamre, politisk redaktör
samuel.carlshamre@riksdagen.se

Martin Thåström, reporter
martin.thastrom@vansterpartiet.se

Agnes Stuber, bildredaktör/formgivare
agnes.stuber@vansterpartiet.se

Har du frågor om ditt medlemskap? Behöver du adressändra eller vill du inte ha tidningen?

Kontakta medlemsservice på:
08-617 51 25
medlemsservice@vansterpartiet.se

Rött utges av Vänsterpartiet. Ansvarig utgivare: Aron Etzler **Redaktör:** Åsa Mattsson asa.mattsson@riksdagen.se 070 338 25 39
Omslag: Agnes Stuber **Formgivning:** Agnes Stuber **Postadress:** Rött, Vänsterpartiet, Riksdagen, 100 12 Stockholm **Tryck:** Billes AB, 2021
Prenumeration & adressändring: Pren. 200 kr/4 nr, medlemsservice@vansterpartiet.se 08-617 51 25 **Annonssinfo:** www.vansterpartiet.se/rott
Utgivning: 4 nummer per år, ca 30 000 ex. **Taltidning:** Beställ Daisyskiva via 08-615 66 60 tidningar@irismedia.se eller lyssna på www.vansterpartiet.se/rott

Vänsterpartiet säger som det är

Det såg ut att gå åt skogen. Året var 1991 och det var val. Inte bara skulle Sverige frivilligt välja Carl Bildt till sin ledare, allt som var vänster ansågs ute och fruktansvärt gammalt. Vänstern slog inte bara huvudet mot en kompakt vägg av liberalism – vi mötte noll förståelse för att vi vågade nämna klimathotet (som då kallades ”växthuseffekten”). Trots att FN sedan 1987 hade utmålats detta som en fråga om liv och död fanns inga riktiga alternativ till en otroligt stark oljeindustri. Därför hände ingenting och de flesta sa ”jaja, nu pratar vi om att skatterna är för höga”. I bästa fall hade liberalerna en tung idé om hur vi skulle rädda klimatet; nämligen att marknaden skulle lösa frågan. Idén kom från Kalifornien.

Jag vet, allt detta låter som ett skämt, men 2021 – är vi inte kvar i ungefär samma läge? Klimatet är nu ett ännu mer akut hot och allt rullar på som vanligt. Men några saker har faktiskt hänt. För det första har klimatet fått ett genombrott i folkopinionen. 96 procent av befolkningen i Sverige anser att människan påverkar klimatet på jorden medan 2 procent är att betrakta som klimatförnekare. Vi behöver inte upplysa folk om hotet en gång till – vad de väntar på är politisk action. För det andra är alternativen

till fossil energi idag inte små alternativ, utan i full utveckling och till och med billigare än kol och olja. För det tredje hämtar vi inte vårt samhälles centrala idéer från marknadsliberala filosofer i Kalifornien, bland annat för att Kaliforniens alla skogar snart brunnit ner.

Vänsterpartiet säger som det är: vi står inför en akut klimatkris och det krävs stora förändringar, som kommer att kräva investeringar och handlingskraft. Investeringarna ska vara en del i en större politik för att se till att hela Sverige kan få del av utveckling och jobb. Att förorter och bruksorter ska ha jobb, utbildningsmöjligheter och framtidstro ska vara en tydlig inriktning för klimatomställningen.

I 30 år har marknaden fått styra och vi ser resultatet. Marknaden kan inte hantera varken den fördjupade klimatkrisen eller de andra problem vi behöver lösa i samhället. Det kan vi bara göra tillsammans.

Det är dags att ta tillbaka kontrollen.

ARON ETZLER

Vi står inför en akut klimatkris och det krävs stora förändringar.

Uppror på förlossningen

De senaste veckorna har vi sett hur krisen inom förlossningsvården spridit sig över landet. Rött möter blivande barnmorskor som fått nog av situationen.

De hinner inte gå på toaletten, springer mellan tre förlossningar och tvingas skicka hem oroliga förstföderskor efter sex timmar på grund av platsbristen.

Barnmorskor i svenska storstäder flyr nu de överbelagda förlossningsavdelningarna och barnmorskestudenter i Göteborg har skrivit ett öppet brev till socialminister Lena Hallengren, med 12 skarpa krav på bättre arbetsmiljö.

– Det skapar en etisk stress när du inte har en erfaren barnmorska att fråga och när du inte vågar tacka nej till extrapass utan att veta att du sätter dina kollegor i klistret och kanske äventyrar patientsäkerheten, säger Gabrielle Baker, en av grundarna till Barnmorskestudenternas uppror.

Krisen i förlossningsvården i Sveriges storstäder har nått en brytpunkt när det i årtal uppdämda missnöjet med arbetsmiljön lett till öppna protester och aktion. Över 40 barnmorskor har sagt upp sig från Danderyds sjukhus när denna artikel skrivs. Fyra chefer för kvinnokliniken på Södersjukhuset, Sös, i Stockholm likaså. Situationen i Göteborg är inte bättre. På Östra sjukhuset i Göteborg hade sjukhuset i somras över 3 000 tomma arbetspass att fylla i schemat. Semestern avbröts för många barnmorskor som fick kallas in till

en arbetsmiljö med ständigt stresspåslag över att inte räcka till för kvinnor i värkarbete och nyförlösta som måste sys, samtidigt som många måste skickas till andra sjukhus på grund av överbeläggningen. Gravida i storstäder kräver i allmänhet mer vård än ute i landet. De är i genomsnitt äldre och andelen utrikesfödda som kräver tolk vid besök är hög. I huvudstaden är också ändtarmsskador vid förlossning vanligare än i resten av landet. Forskare och barnmorskor varnar för att den höga arbetsbelastningen är en anledning till skadorna. Samtidigt kvarstår nya hot om nedskärningar och sparnitens absurda kulmen blev kanske när barnmorskorna på Sös inte skulle få servera nyblivna mammor paprika på smörgåsarna.

Ett uppmärksammat uppror

I Göteborg har nu barnmorskestudenternas praktik på Östra Sjukhusets förlossningsavdelning lett till ett uppmärksammat uppror som sprids vidare bland de fast anställda. Innan de gjorde sin praktik ville hälften av studenterna arbeta inom mödravård och hälften inom förlossningsvård. Ett år senare var det bara 4 av de 31 blivande barnmorskorna som kunde tänka sig att jobba inom förlossningsvården.

– Vi var faktiskt chockade, ingen av oss trodde att det var riktigt så illa som det var. Vi

Många i personalen är rädda för att komma med kritik.

Barnmorskestudenterna Gabrielle Baker, Anja Björkman, Emelie Sandberg, Helena Tegnér och Tove Casén Nylander har skrivit ett öppet brev till Lena Hallengren.

Upprorets 12 krav

1. Möjligheten att under vårt arbetspass kunna ta vår rast, äta vår lunch och gå på toaletten.

2. En trygg introduktion till yrket genom "trygg start-programmet" med 12 veckors introduktion och mentorskap så att vi kan utvecklas till kompetenta barnmorskor.

3. En period på minst 6 månader där vi enbart vårdar en födande åt gången och att kliniken strävan skall vara en aktivt födande per barnmorska.

4. Inget tvång till att arbeta treskift, det bör vara frivilligt, för att kunna kombinera vårt yrkesval och samtidigt kunna träffa våra familjer.

5. Arbetsstidsförkortning likt den som finns på förlossningen i Varberg med 34h/vecka vid blandad kväll och dagtjänstgöring vore önskvärt så vi hinner återhämta oss mellan våra arbetspass. Att Varberg i dagsläget erbjuder den arbetsstidsförkortningen tillsammans med 12 veckors introduktion gör att flera av oss ser det som ett alternativ

att söka oss till Varberg istället då pendlingstiden från Göteborg blir försumbar mot arbetsstidsförkortningen.

6. Vi ser det som rimligt att lönepåslaget som införts på Östra sjukhuset på 5 000 kronor i månaden blir permanent och även innefattar NÅL och SÅS för att barnmorskeflykten ska upphöra omgående. Många av oss har arbetat i flera år som sjuksköterskor och har redan löner långt över ingångslönen som idag erbjuds på förlossningen.

7. Ingen ska behöva jobba delade helgturer, eftersom även barnmorskor har behov av ett socialt liv och återhämtning.

8. En fungerande sommarbemanning där vi kan ta ut vår semester i lugn och ro utan avbrott, uppskjutande, beordringar eller sms om att komma in på extrapass och dubbelpass för att lösa bemanningen.

9. Möjlighet till kombinationstjänst med 50 % på förlossningen och 50 % på barnmorskemot-

tagningen och att "caseload" övervägs som arbetsmodell, eftersom det finns god evidens för att det avsevärt förbättrar upplevelsen för våra födande och minskar risken för utbrändhet för barnmorskor.

10. BB bör prioriteras och bli en fungerande verksamhet om det ska finnas krav på rotation mellan förlossning och BB, eftersom ingen barnmorska vill tvingas medverka i den vård som nu bedrivs där.

11. En öppenhet och kultur där vi kan föra diskussion och framföra kritik utan att den tystas ner och utan repressalier, eftersom vi vill vara med och positivt påverka verksamheten och vara en del av den i många år framöver.

12. Att VGR ska jobba mot en differentierad förlossningsvård med mindre enhet där vi får lov att utöva vårt yrke och handlägga den normala förlossningen i en hemliknande miljö för att minska de medicinska interventionerna som i nuläget krävs för att "löpande band-förlossningen" ska fungera.

märker också att det finns en utbredd tystnadskultur. Många i personalen är rädda för att komma med kritik även om de tycker att arbetsmiljön är bedräglig.

– Vi som är studenter, och ännu inte behöver vara rädda för att förlora jobb på grund av att vi talar klarspråk, känner en skyldighet att skapa förändring genom att berätta hur det ligger till, säger barnmorskestudenten Gabrielle Baker.

Tolv krav i öppet brev

Gabrielle Baker är en av initiativtagarna till det öppna brevet till socialministern. Brevet börjar:

"Vi skriver detta brev till er då vi genom vår utbildning och praktik fått god inblick i förlossningsvården och kvinnosjukvården i Västra Götalandsregionen och en arbetssituation som vi efter examen vägrar stå bakom."

– Alla de tolv kraven handlar om arbetsmiljön. Det är att kunna återhämta sig från ett i grunden väldigt krävande jobb. Att kunna gå på toa under sitt arbetspass, vilket borde vara självklart men långtifrån är det. Att det finns en erfaren barnmorska att fråga – för som det ser ut nu slutar de äldre och erfarna barnmorskorna och den förlusten kan inte ersättas av ständigt nyutexaminerade barnmorskor. Vi behöver rimliga arbetsvillkor så att även de med många år i yrket stannar kvar och kan handleda oss nya.

– Många politiker upprepar ständigt hur viktigt det är att utbilda fler för att täcka brister i vården, men det räcker inte om du ständigt tappar den erfarna personalen, säger Gabrielle Baker.

Problemen som barnmorskestudenterna ser är alltså inte en brist på arbetsför personal överlag.

– Det råder inte brist på barnmorskor, det råder brist på goda arbetsvillkor så att de stannar på just

sjukhusens förlossningsavdelningar. Jag pratade med en barnmorska idag, hon har jobbat 20 år i yrket och har nu sagt upp sig. Hon blev inte tillfrågad en enda gång om varför – det finns ett ointresse för oss som arbetar på golvet, i kärnverksamheten.

Fysiska konsekvenser

Under sin praktik på förlossningen har Gabrielle Baker upplevt hur samma barnmorska har flera födande att ta hand om, och att kvinnor som inte är i utdrivningsskedet av en förlossning inte får någon kontakt med personalen på flera timmar. Situationen leder, berättar Gabrielle Baker, även till fysiska konsekvenser som fler kejsarsnitt och sugklockor, och fler allvarliga bristningar som måste sys.

Hon menar att barnmorskeyrket fortfarande är lågprioriterat, vilket märks när det gäller lön och arbetsmiljö, likt andra yrken där det mest arbetar kvinnor.

– Vår yrkesgrupp har alltid kämpat i motvind. Hade det varit män som jobbat eller vårdats hade det sett helt annorlunda ut, menar Gabrielle Baker.

Det hon och hennes kollegor sett och erfarit på förlossningen har också en tydlig klassaspekt.

– Vita mammor från över- och medelklass, som kan tala för sig och som har kontakter och självsäkerhet, de får oftare den vård de ber om även i den här situationen. Till skillnad från kvinnor utan svenska som modersmål som inte klarar att protestera mot att skickas hem efter sex timmar, trots att de är utmatade och kanske redan har tre små barn hemma som de också ska ta hand om.

– Det som gäller i samhället i övrigt gäller även på förlossningsavdelningarna, det är viktigt att komma ihåg.

TEXT: ÅSA MATTSSON FOTO: TOMAS OHLSSON

"Det råder inte brist på barnmorskor, det råder brist på goda arbetsvillkor."

Elin Önhult och Dennis Johansson väntar sitt andra barn. De har tolv mil till närmsta BB.

För Kirunamammorna finns bara en väg till BB

För 20 år sedan stängdes BB i Kiruna, men kampen för att åter öppna en förlossningsavdelning i gruvstaden fortsätter.

Kiruna i början av november 2021. Under ett par veckor har det kommit nästan 75 centimeter snö, men plötsligt har vädret slagit om. Det är någon plusgrad – snömodd och snörök längs vägarna har ersatts av dimma, underkylt regn och ishalka.

Så visst finns oron där. Om ungefär två veckor räknar Elin Önhult och sambon Dennis Johansson att deras andra barn ska komma. Därmed väntar också den tolv mil långa resan längs väg E10 till BB i Gällivare.

– Man vet ju inte hur väglaget kommer att vara. Det kan ju också ha hänt en olycka längs vägen så att vägen är avspärrad och att man blir sittande i bilen och bara väntar, kanske i timmar, säger Elin Önhult.

– Och vi har ju faktiskt bara en väg ut från Kiruna till Gällivare, tillägger Dennis Johansson.

Elin Önhult har kunnat få nästan alla undersökningar gjorda på mödravårdscentralen i Kiruna, dit barnmorskor från Gällivare

sjukhus kommer regelbundet för att göra ultraljudsundersökningarna. I somras behövde Elin Önhult dock åka till Gällivare för ett ultraljud, men tycker ändå att hon haft tur. En period under hösten tvingades nämligen blivande Kirunamammor att göra rutinultraljuden i Sunderby sjukhus utanför Luleå, eller på Piteå sjukhus – 35 respektive 40 mil bort. Enkel väg.

Stora protester

De långa resorna vållade stora protester bland Kirunaborna och frågan löstes efter några veckor med stafettbarnmorskor. Men Elin Önhult och Dennis Johansson tycker inte att det räcker. De känner att politikerna tycks sakna en framtidstro när det gäller Kiruna, trots att LKAB gör mångmiljardvinster och att arbetstillfällen finns i stort sett i obegränsad mängd.

– Om man inte prioriterar familjeliv och barnafödande, vad prioriterar man då? Jag tycker att det sänder en signal till Kirunaborna, säger Elin Önhult. 📍

Den signalen, menar Dennis Johansson, är att Kiruna framför allt är en stad där man jobbar. Men den strategin kan också drabba företagen negativt:

– De behöver mycket folk, men med den situation vi har idag blir det inte lättare att rekrytera unga personer som också vill bilda familj.

I början av 1990-talet hade Kiruna sjukhus såväl akutkirurgi som ett BB med en rutinerad barnmorskestab, barnläkare dygnet runt och stafettgynekologer från sjukhus med över 2 000 förlossningar årligen, jämfört med de i genomsnitt 200 som Kiruna hade. Den 2 februari 2001 stängdes gruvstadens BB. Och som på många andra mindre sjukhus följdes BB:s stängning också i Kiruna av att akutkirurgin avvecklades.

Skrämmande historier

Kampviljan tycks dock aldrig ta slut i Kiruna. Sedan några år är konstnären och trebarnsmamman Lina Maria Viitala en av dem som går i täten. Hon blev kontaktad av en kvinna som fött sitt barn i bilen och önskade att Lina Maria Viitala genom sin konst skulle skapa debatt i ämnet. Resultatet blev protestutställningen *#vägenäringetBB*.

Den gav Lina Maria Viitala kontakter med många mammor som radade upp skrämmande historier om vad som hänt längs vägen till BB.

– Hur kan det få vara så här i Sverige? Att klara av värbet på en förlossningsavdelning är redan det tufft, att klara av det i en krängande bil är nästan tortyr. Jag har också hört historier om värkar som stannat av, bebisar som fastnat, kvinnor som håller på att förblöda, barn som är livlösa när man kommer fram. Vem är beredd på det? Ingen, konstaterar hon.

På Instagramkontot *@verklighetenkiruna* har hon tillsammans med sjuksköterskan Carina Kero Esberg låtit mammor föra fram sina upplevelser och tillsammans med organisationen

Protest i Kiruna mot att ultraljud behövde göras i Sunderby.

Lapplandsupproret sprider de ett häfte med Kirunamammors berättelser till regionledningen, övriga regionpolitiker och även regeringen i hopp om en förändring.

Ett första steg mot en förbättring vore att Kiruna fick en barnmorska med jour kvällar och helger och som skulle gå att kontakta när något känns fel. Kanske också komma in för en undersökning istället för att ta bilen till Gällivare. Ett annat vore att installera en så kallad CTG-apparat på sjukhuset för att kunna övervaka hur fostret mår.

Slutmålet är dock tydligt för Lina Maria Viitala:

– Jag hoppas politikerna läser berättelserna och förstår vad Kiruna faktiskt behöver. När vi nu, på grund av stadsomvandlingen, måste bygga ett nytt sjukhus så förutsätter jag att det utrustas med BB och akutkirurgi, annars blir det bara en vårdcentral. Snart måste i alla fall något hända, vi kan inte ha det så här!

TEXT & FOTO: KJELL TÖRMÄ

Kommentar

Karin Rågsjö
vårdpolitisk
talesperson (V)

FOTO: AGNES STUBER

Vad är Vänsterpartiets viktigaste förslag för att lösa den förlossningskris som blivit alltmer synlig i hela landet?

– För barnmorskor i förlossningsvården behövs förkortad arbetstid med bibehållen lön, fler anställda, högre löner och ob-tillägg, som är väsentligt högre än idag. Dessutom

är vårt krav att det ska vara en barnmorska genom hela förlossningen. Vi vill även utreda avstånden till förlossningen. Kvinnor ska inte behöva resa mil efter mil för att bli förlösta. Det behövs riktade statliga bidrag till kvinnosjukvården och förlossningen.

– Krisen i vården, och nu särskilt på förlossningen, är i hög grad en politisk fråga. Just nu styr M och KD i 13 regioner. C sitter vid makten i 19 av 21 regioner. C, L, KD och M har inte uppgraderat den offentliga vården i sina regioner. Exempelvis Stockholmsregionen gick med nästan 6 miljarder i vinst 2020, trots det skär högern ned på vården. Regeringen satsar också på att ta bort värnskatten och utveckla RUT-bidragen i det här läget. Det är bisarrt.

Åsa Mattsson

Två världar speglas

FOTO: DAVID NORD

Alexander Onofri

Regissör och medförfattare till romanen *Love*

Helamalmö

Nicolas Lunab-bas sommarprat om arbetet med fattiga unga i Malmö värmer ännu halvvägs in i november och påminner om att förändring är möjlig.

Högertrams

Högerskribenterna som överträffar varandra i att tycka att det är trams att ungdomsvåld är kopplat till brist på resurser.

Ingen älskar Stockholm längre. Stan suger. Numer rankas till och med Göteborg som hippt och Malmö är ju i en egen liga med sin kosmopolitiska status och sin tvillingstad på andra sidan sundet. Efter en lång rad artiklar av sorgsna stockholmare som tröttnat på vår huvudstad lyckades i alla fall Nadia Jebril (DN 30/9) precisera problemet: Stockholm har blivit otillgängligt för "de hungriga"; för människor med ambitioner men utan kapital eller kontakter. Så enkelt är det. Utan det diffusa men elektrifierande "löftet" i luften blir det inte mycket till stad. Utan undergroundkultur ingen etablerad kultur. Det vet både de som inte får komma in och de som längtar ut. Samtidigt murar vi in oss bakom allt högre murar. Putsar och fixar och tätar sprickorna tills vi inte kan andas.

Nu ska vi stänga av gangsterrappen också. En av de få röster som har trängt sig in från andra sidan muren. Den brutala avrättningen av en 19-årig artist i Hammarby Sjöstad blev spiken i kistan. Gangsterrappen har länge varit den alternativa musik som växt och frodats i Stockholm. Till skillnad från andra kulturarbetare, eller kulturtrasproletärer, har många rappare haft rika sponsorer som fattar att artister måste ha betalt. Som satsar på kulturen när ingen annan gör det. Som har förstått att kultur är makt. Det är inte första gången i historien som drogpengar ger underklassen en röst, som alla som har följt amerikanska maffiafilmer och serier vet.

Indirekt är musiken förstås också finansierad av den övre medelklassens urholkade näsor. Inte konstigt att borgarna tycker att det redan har plöjts ner för mycket pengar i förorten. Deras barn har "kultursatsat" hela vägen till rehab. De två världarna speglar och är helt beroende av varandra. Hiphopen med sin förkärlek för bling-bling, lyxåk, bimbos och machos är skrattspegeln som hålls upp mot materialismen, narcissismen och det kriminella tänkande som drabbat huvudstadens borgerlighet. (För vi ser bara kulturella ut, det vet ni va? Vi läser inte böcker,

går inte på teatrar och konstutställningar, pratar mest om kaffebönor, tv-serier och fastighetspriser).

Medan gängen gärna stoltserar med sin kriminalitet och åker dit, lyckas deras spegelbild, ekobrottslingarna, trots avslöjanden om miljardsvindlerier och nepotism, gömma sig bakom nationalmyter, som att korruption inte existerar här eller att kompetens går före bakgrund. Tanken på en våldtagen eller dödad tonåring kommer alltid att väcka starkare känslor än det brutala våld som den ekonomiska brottsligheten utövar på vårt land. Det

"Utan undergroundkultur ingen etablerad kultur. Det vet både de som inte får komma in och de som längtar ut. Samtidigt murar vi in oss bakom allt högre murar."

är mänskligt. Alla reagerar starkare på direkt än indirekt våld. Vad vi saknar är politiker som trots det håller fokus på det indirekta. Men vem vågar det? Låt oss attackera skrattspegeln istället. Täta sprickorna och konsumera den kultur som återstår här inne i bubblan. Låt oss ge fem stjärnor till Abbas geriatrika disco och bädda ner oss framför ytterligare en dramakomedi om en lagom dysfunktionell medelklassfamilj med trevligt storiga tonåringar och stressade mammor som balanserar sin cappuccino genom fräscha kontorslandskap. Låt oss glömma att vår stad kommer dö av syrebrist. Man vänjer sig.

Till slut kanske vi inte ens reagerar när Ulf Kristeresson kommenterar dödsskjutningen av Einår med att våldet nu har kommit till områden där "vanliga familjer" bor.

Bara Rött

Åtta företag har krävts på över 1,3 miljoner kronor i böter för arbetsolyckor.

RÖTT I SIFFROR:

33 000

hemlösa finns i Sverige. I siffran ingår enbart de som kommit i kontakt med en verksamhet som rapporterar till Socialstyrelsen – därmed kan siffran vara betydligt högre.
Källa: Socialstyrelsen

8

företag har de senaste månaderna krävts på böter på grund av arbetsplatsskador på händer och fingrar. Den typen av skador är de vanligaste skadorna bland unga.
Källa: Arbetet

23,1

procent uppgår den relativa barnfattigdomen till i Sverige. Nära 10 procentenheter högre än i exempelvis Danmark, Finland, Tyskland och Nederländerna.
Källa: Rädda Barnen

56,1

miljoner hyperrika finns numera i världen. De kontrollerar 46 procent av världens tillgångar. Samtidigt har den ekonomiska ojämlikheten ökat i många länder.
Källa: SvD, Credit Suisse

Zoom-boom för skönhetsindustrin

Pandemin har skapat rusning till skönhetsklinikerna. Fenomenet kallas "zoom-boom", eftersom den ökade efterfrågan antas bero på att många har suttit hemma i otaliga videomöten och verkligen kunnat närstudera sina upplevda skavanker i form av rynkor, påsar under ögonen och hakor.

Skönhetskliniker i Storbritannien, Frankrike, USA, Australien, Sydkorea och Japan rapporterar om ett uppsving

av patienter som vill förstora läppar, fixa näsan eller få botoxinjektationer.

Även i Sverige uppges de kirurgiska skönhetsingreppen ha blivit betydligt fler.

Covid-19 har alltså blivit jackpot för den kirurgiska skönhetsindustrin, en världsomspännande industri som uppskattas vara värd 67 miljarder dollar år 2027, enligt Fortune Business Insights.

SÄG VAD DU TYCKER - VINN EN BOK!

Skriv till oss och ge din synpunkt om det här numret av Rött. Vad tycker du var bra? Vad var mindre bra? Vad skulle du vilja läsa om i kommande nummer? Adress och mail hittar du på sidan 2.

Du kan vinna *Knäböj*, *Glöden i ögonen* eller *Övervakningskapitalismen*. Se recensionerna på sidan 36.

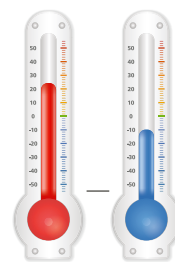
Förra numrets vinnare blev Dag Fredriksson, Stenstorp, Malin Thyni, Norrköping och Hans Forsman, Askim.

Tips!

Rött kommer även ut som taltidning. Ladda ner på vansterpartiet.se/rott

sju sjuka sjuk-sköterskor med åtta timmars arbetsdag

– Birk Andersson

Vi tar tempen

Röd och het eller blå och kall? Vem hamnar på plus och vem på minus? Rött vet!

+25 Årets julkapp! 700 000 svenska pensionärer med garantipension kommer 2022 att få ett garantitillägg efter Vänsterpartiets förhandlingar med regeringen.

+15 Tranemo har anställt kommunpoeten Jimmy Alm och Stockholm med sin pågående förlossningskris borde följa Tranemos exempel. Lyssna här på Jimmys ord i dikten *Till den kommunala verksamheten*:

"...du ska se till att det inte går åt helvete..."

Skulle ju kunna riktas till Irene Svenonius. Men hon är ju mera Stockholms region-narr.

+3 Marie Göransson, 78 år, irriterade sig på att Jan-Emanuel Johansson "manspreadat" när de båda var gäster i *Malou efter 10* och nobbade hans inbjudan att förklara sig efteråt. Hon uppmanar alla män: "Sitt. Dra ihop dina ben". Bra Marie!

-10 Vanliga medlemmar i Kommunal kände stolthet när Tobias Baudin först tog strid mot att försämrade anställningstryggheten för medlemmarna. Men föga anade de att han hemligen tog strid för sin egen anställningstrygghet. Baudin ändrade sig och anslöt Kommunal till den usla Las-överenskommelsen. Sen blev han erbjuden att bli Socialdemokraternas nya partisekreterare...

-14 Philip Morris International köper in sig i företag som tillverkar inhalatorer för KOL-patienter. Avlatsbrevet har kommit tillbaka.

System Koll

Hej Birgit Söderström!

FOTO: PRIVAT

Kämpar för en bättre miljö

Rätt säger hej till Birgit Söderström!

Varför gick du med i V?

– Jag har röstat på V i många år, gått i 1 maj-tåg, demonstrerat och varit med på firanden på Kulturhuset. När jag slutade jobba i höstas så gick jag med för att kunna

påverka och arbeta för ett bättre samhälle. Kampen för en miljö som tas på allvar och en bättre värld att leva i är viktiga för mig.

Vilka är dina hjärtefrågor?

– En rättvisare värld för alla människor med solidaritet och jämställdhet, religionsfrihet, respekt för medmänniskan och friheten att få vara och utvecklas till den du är. Alla borde få leva med fred, demokrati,

På fredagar går jag med i Fridays For Future

framtidshopp och i en miljö som blomstrar.

Hur engagerar du dig utöver ditt medlemskap i V?

– Förutom våra medlemsmöten går jag också på vår socialistskola och mediautbildning. Jag är engagerad i den socialpolitiska gruppen och tidningsgruppen, utbildar mig till fritidspolitiker och på

Personligt

Ålder: 69 år

Bor: Sanderyds prästgård i Jönköping

Familj: Stor internationell med bonusbarn, barnbarn och barnbarnsbarn

Sysslar med: Tidigare bildlärare, nu konstnär och kyrkopolitiker

Läser: *Antikapitalism* av Erik Olin Wright, *Granskogsfolk: Hur naturen blev svenskarnas religion* av David Thurfjell

Fritidsintresse: Natur, fotografiering, film, vänner och familj

fredagar kommer jag att gå med i Fridays For Future-manifestationerna i Rådhusparken här i stan. På 1 maj sjöng jag *Internationalen* i vår sändning medan föreningens ordförande Johan Tiger spelade valthorn.

Martin Thåström

Ny medlem

Snart är det jul igen!

Ännu ett år har snart gått och julen står för dörren. Det här året hoppas vi att fler kan träffa sina nära och kära med lättade restriktioner. Vi ger några tips på enkla juliga godsaker att ta fram till julbordet!

Jultomtegubbar

Skär en jordgubbe och spritsa vispad grädde eller turkisk yoghurt mellan delarna för ansiktet och en klick på toppen för mössan. Du kan även spritsa små knappar. Gör ögon av chokladströssel eller svarta sesamfrön.

FOTO: STOCK

Chokladiga julgranar

Gör en sats vanliga chokladbollar. Istället för att forma dem runda, gör dem som koner. Färga kokosflanet med lite grön karamellfärg. Rulla konerna i det gröna kokoset. Du kan dekorera med vit eller färgad glasyr för julgranskulor eller girlang.

FOTO: ANNA ROBEL

Söta julgransmarängar

Gör marängsmet och spritsa ut i cirklar. Grädda och knyt sen upp dem i fina band på julgranen. Ätbara julgransdekorationer!

FOTO: STOCK

Göra lokaltidning?

Vänstern i... ges ut som vänsterns egen lokaltidning över hela landet med stöd av Zetkin Foundation.

Valåret 2022 storsatsar vi – vill du göra det möjligt och bidra som volontär?

Vi söker:

- redaktörer
- skribenter
- fotografer
- redigerare/layoutare

Du bidrar så mycket du kan och vill. Kontakta oss så berättar vi mer.

Daniel Sestrajcic, daniel@zetkin.org

Adam Määttä, adam.maatta@zetkin.org

Annons

Med bruksorten i centrum

- Industri och transport är de stora utsläpparna. Det är här vi kan göra den största insatsen för klimatet, säger Nooshi Dadgostar. Rött har följt med partiledaren en dag på Oxelösunds stålverk.

Det dånar om valsmaskinernas tunga rullar när de väldiga stålplåtarna passerar igenom. För varje vända pressas de tunnare. De svalnar sakta och mörknar från lysande vitt, till gult, till en dov orange. Därute är det en klar och vacker men kylig höstdag, härinne dallrar luften av hettan. När en reporter sticker fram sin mikrofon för att fånga partiledarens reaktion på skådespelet får hon skrika för att överrösta maskinerna.

Vi gav oss av i ottan i en hyrd bil, genom ett Sörmland där träden har börjat skifta i gult. Det första stoppet på partiledarens turné i bruksorter, döpt till Sverige runt med Nooshi, är ett besök på SSAB:s jättelika stålverk i Oxelösund, tillsammans med en tur i stadens lasthamn, möten med fackförbunden IF Metall och Transport och med SSAB:s anställda och ledning.

Den viktiga basindustrin

Att förstå Sveriges basindustri, hur den kan användas som en språngbräda för den gröna omställningen och samtidigt ta värlönlade och trygga arbeten tillbaka till bruksorter och glesbygd, har snabbt blivit en av Nooshi Dadgostars allra viktigaste uppgifter. Även om det kanske är våra techbolag som fått störst uppmärksamhet de senaste åren

så lever Sverige fortfarande till stor del på sin basindustri. Där skapas nära nog vart tionde jobb och den står fortfarande för ungefär en tredjedel av våra exportintäkter. Det var skogen, stålet, vattenkraften och kemiindustrin som tillsammans med en stark och aktiv stat byggde vårt välstånd i mitten av det förra seklet. Nu står industrin i fokus igen, den här gången som en av de stora klimatbovarna. En tredjedel av landets territoriella utsläpp kommer från vår industri. Men kanske finns det en annan roll den kan spela?

Först i världen med fossilfritt stål

Här i Oxelösund blir man snart först i världen att bryta med ett nästan tvåtusenårigt sätt att framställa stål, där järnmalm smälts med koks och kol. Istället ska återvunnet metallskrot smält i elektriska ugnar bli till världens första helt fossilfria stål, av samma höga kvalitet som det som framställs här idag. I Norrland byggs fabriker som ska förse framtidens fordonsflottor med batterierna de behöver och vätegasanläggningar till att lagra klimatsmart energi. Tusentals nya, värlönlade och trygga industrijobb skapas samtidigt som en klimatsmart, långsiktigt hållbar infrastruktur växer fram. Är det här vägen till framtiden går, genom Sveriges bruksorter? ►

**Nu står
industrin i fokus
igen, den här
gången som en
av de stora
klimatbovarna.**

Patrik Renfors och Nooshi
Dagostar utanför valsverket
på SSAB i Oxelösund.

Valsverket. Den före detta LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson, anställd av SSAB vid besöksstället och numera näringsminister i nya regeringen, visar Nooshi Dadgostar valsverket.

Hamnen. I anslutning till stålverket ligger Oxelösunds hamn med en egen kvarn.

"Ska industrin kunna ställa om till fossilfritt måste staten våga investera."

Knäckfrågan är tillgången på el. De nya ljusbågsugnarna som ska framställa SSAB:s fossilfria stål kommer ensamma att använda lika mycket el som hela Nyköping och Oxelösund gör idag, inklusive dagens stålverk. Att den elen måste vara klimatsmart om det ska vara någon mening med omställningen säger sig självt, och det är här staten måste kliva in. Den gröna elproduktionen och lagringsanläggningarna måste byggas ut, precis som elnätet. Det har länge varit eftersatt, men kan inte vänta längre. Ska industrin kunna ställa om till fossilfritt måste staten våga investera.

En brokig skara

Efter 20 minuter inne i valsverkets hetta och då är vi alla glada att få kränga av oss hjälmar och skyddskläder och komma ut i den svala septemberluften igen. Vi är ett stort och ganska brokigt sällskap. Förutom partiledaren och hennes pressekreterare ingår några av SSAB:s anställda, bland annat före LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson (sedan 30 november näringsminister i den nya regeringen reds.anm). Med är också två kommunpolitiker från Vänsterpartiet, varav den ena arbetar som elektriker på verket. Nu väntar ett möte med stålverkets fackombud.

Tillsammans dricker vi lunchkaffe i ett konferensrum medan Nooshi Dadgostar pepprar fackföreningsfolket med frågor. Hur blir det med arbetsmiljön efter

omställningen? Kommer den att innebära fler arbetstillfällen? Vem erbjuder utbildningen de behöver och hur blir det med säkerheten på det nya verket? Trots de stora förändringarna verkar både förhoppningarna och framtidstron vara höga bland de anställda – de är stolta över att få sätta staden på kartan med en helt ny och revolutionerande produkt. Att industrin måste förändras för att kunna överleva, det är alla på det klara med.

Oxelösunds hamn

Nästa stopp är lasthamnen, Sveriges nionde största. Bakom kranar, väldiga containerfartyg och lagerbyggnader gnistrar Östersjön i höstsolen. Tvärs över sundet ligger ett nybyggt hyresområde och en marina fylld av småbåtar inne på höstens sista vers, bakom det Femörefortet med sitt museum och sina badplatser. På en av kajerna tornar en hög av plåtflak, gamla skiftnycklar och rostiga cykelkedjor upp sig. Just nu är det skrot, men snart kommer det att vara råvaran till framtidens fossilfria stål. Längre bort sträcker sig två silos i betong mot hösthimlen. Här lagras en ny produkt, mald i hamnens egna kvarn av slaggsten från ståltillverkningen. Den är helt fossilfri och kan ersätta kalksten i cementproduktion. Efterfrågan är så hög att man håller på att bygga två nya silos för att kunna möta den. Industriomställningen har nått också hit, men Sveriges hamnar kommer ha en annan, lika viktig roll att spela. ▶

Sverige runt med Nooshi

Under bruksortsturnén kommer Nooshi Dadgostar besöka flera orter runtom i landet:

Oxelösund: SSAB:s stålverk och Oxelösunds Hamn AB

Bollstabruk: Bollsta sågverk

Örnsköldsvik och Sollefteå: Hockey MoDo-Västervik i Örnsköldsvik, sedan vidare till Statkraft och Sollefteåforsens vattenkraftverk

Sandviken och Hofors: Provåkning av vätgasbil, Ovako stålverk och Sandvik Coromant

Degerfors: Outokumpu järnverk, fotbollsarenan Stora Valla

Gällivare: LKAB:s gruvor

Göteborg och Götene: Volvos fordonsproduktion, Arla och Gasums biogassatsning

Gnosjö: Gnosjö automatsvarvning och Garo AB

Skellefteå: Batterifabriken Northvolt

Ludvika: ABB●

Bromölla: Geberit porslinsfabrik●

Mönsterås: Massabruket Södra Cell

Kommentar

Birger Lahti
näringspolitisk
talesperson (V)

FOTO: AGNOSTUBER

Vad skulle en grön industriomställning innebära för klimatet?

– Det skulle verkligen göra en enorm skillnad. Om konsumtionen i fattigare länder ska kunna öka som den gör så måste produktionen ställas om till att bli hållbar globalt. Det är en av anledningarna till att det är viktigt att Sverige tar en ledande roll. Visar vi att det är möjligt att kombinera en hög produktion med hållbarhet kan man skärpa kraven på utsläppsbegränsningar och ställa högre krav också på industrin utomlands.

Det pratas redan idag om att vi har elbrist och höga elpriser här i Sverige, har vi möjlighet att producera fossilfri el så det räcker åt både industri och hushåll?

– Det är framförallt elpriserna i södra Sverige som oroar. Det beror delvis på att vi är en del av EU:s elmarknad, där många länder fortfarande producerar dyr och smutsig elektricitet med kol eller gas. När vi sen har problem med elöverföringen från norra Sverige där vi har gott om billig och grön el, då blir den dyra europeiska elen en nödlösning för Sydsverige. Så behöver det inte vara, både kraftnätet och elproduktionen nere i syd kan byggas ut. Vi har till exempel ansökningar om att bygga havsba-

serad vindkraft som skulle producera 500 terawattimmar varje år, tre gånger så mycket vindkraft som vi producerar årligen idag! Vi har all möjlighet att producera den el vi behöver och mer därtill, det handlar bara om att driva fram en expansion.

Vad skulle stora investeringar i industri och infrastruktur betyda för Sveriges glesbygd och bruksorter?

– Visar vi från politiskt håll att vi tror på en grön omställning och på vår basindustri som en viktig del av den skulle det skänka hopp åt både bruksorter och landsbygd. En växande industri betyder fler jobb, bättre samhällsservice och en möjlighet för unga att stanna kvar i hemorten. Men vi måste se till att de kommuner som står för nödvändigheter som vattenkraft, gruvor och skogsbruk får ta större del av välförhållandet de skapar. Det är inte rimligt att landsbygden ska stå med de högsta kommunalskatterna och den sämsta samhällsservicen när de står för så mycket av samhällsnyttan.

Tre viktiga steg mot en grön industri enligt Vänsterpartiet:

- Grön el – 98 procent av all svensk el är fossilfri.
- Fossilfritt stål – en övergång till fossilfritt stål skulle sänka de globala koldioxidutsläppen med 7-9 procent.
- Politisk vilja – att förändra hela industrisektorns produktionsätt kommer att innebära enorma kostnader. Ska det gå i den takt som klimatet kräver måste staten vara beredd att göra investeringar.

Martin Thåström

Fackmöte. Samtal med IF Metall och Transports fackförbund i Oxelösunds hamn.

Transportsektorn är idag en stor miljöbov, med lika stora utsläpp som industrin. Majoriteten av utsläppen kommer visserligen från personbilar, men lastbilstrafiken står ändå för nästan en tredjedel av dem. Att styra om de transporter som idag görs med lastbilar till att istället göras via järnväg eller containerfartyg, som tillsammans står för mindre än en tiondel av transportutsläppen, skulle innebära en drastisk förbättring för klimatet.

– Det är en enorm omställning som måste göras, alldeles för stor för att vi ska kunna lita på att marknaden kan sköta den, säger Nooshi Dadgostar.

– Utbyggnaden av elproduktionen, av lagringsanläggningar, hamnar, järnvägar, omställning av industrin, lastbilar som går på el, det låter som science fiction. Men det måste göras nu, och det måste gå fort!

AW med peppade vänsterpartister

Dagen har varit full av intryck och av tankeställare, men än finns det inte tid att smälta dem. Klockan har blivit fem och det är dags för en after work tillsammans med stadens vänsterpartister. Patrik Renfors, elektriker, vänsterpartist och kommunpolitiker i Oxelösund guidar oss i bil genom småstadens villagator, in mot centrum. Partiföreningarna i Oxelösund och i närliggande Nyköping har abonnerat en grekisk restaurang och bjudit in sina medlemmar som nu fyller lokalen. På parkeringen utanför väntar två äldre män. De har jobbat lunchpasset och slutade för ett par timmar sedan, men har dröjt sig kvar för att

träffa partitoppen. Det kramas och tas bilder medan en reporter från lokaltidningen snällt väntar på att få dagens sista intervju.

Inne i matsalen är det många som vill byta ett par ord med partiledaren. Det ordnas ett spontant litet möte med två ombud från Handels fackförbund i ett hörn, hon intervjuas till ett gymnasiearbete, lyssnar på förslag på hur pensionssystemet borde reformeras. Det tas massvis med selfies och många har vänliga ord att säga om sommarens seger kring marknadshyror. Några har med sig små presenter, minnen från staden och föreningen. De sista restriktionerna har precis släppts, det är trångt, varmt och uppsluppet i lokalerna. Det andas framtids hopp här också.

I bilen hem är vi tysta, trötta efter dagen. Alla utom Nooshi Dadgostar, som livligt diskuterar fossilfritt stål med en kollega i telefon. Hon vänder och vrider på dagens lärdomar. Det här är en ödesfråga inte bara för henne och partiet, utan kanske faktiskt för hela mänskligheten. Klimatarbetet måste gå så mycket fortare om det ska vara någon mening med det alls, men än så länge verkar det mest ha stått och stampat. Ska det bli svensk industri som står för förändringen, som blir de som vågar leda via exempel? Ska det bli vattenkraften, skogens biobränsle, högar av rostigt plåtskrot som smälter i moderna ljusbågsugnar och slaggsten mald i industrikvarnar som räddar mänskligheten kvar här på jorden?

TEXT: **MARTIN THÅSTRÖM**

FOTO: **AGNES STUBER**

Vad menas egentligen med...

Arbete

Få saker är lika självklara och ofrånkomliga för de flesta av oss som arbete, och få saker är lika centrala för vänstern. Men vad menar vi egentligen när vi pratar om arbete?

Låt oss pröva några tankar:

Är arbete helt enkelt det som vi utför på vår arbetstid? Så kan det knappast vara – tänk bara på fenomenet oavlönat hemarbete. Ändå verkar det finnas någon slags koppling, fritid är trots allt motsatsen till arbetstid. Måste ett arbete vara arbetsamt? Det kan nog inte vara ett absolut villkor att vi vantrivs eller att det är fysiskt tungt för att något ska räknas som ett arbete – men det kan knappast heller vara något som vi enbart gör för skojs skull.

När någon bygger ett uthus eller påtar i trädgården, är det arbete? När någon skriver en diktsamling eller spelar med sitt band?

Hemmansägaren som var min mormors far hade garanterat räknat de förstnämnda, kanske inte de senare. Oavsett hade han klara problem med tanken att tjänstemän överhuvudtaget utförde något som kunde kallas arbete. ”Dem sitt på kantoret å vänd papperen” var hans sammanfattning av staden Kramfors, knappast menat som en komplimang.

Flera syften för begreppet

För en marxist är det inte så konstigt att arbetsbegreppet blir otydligt så fort vi börjar peta på det. Å ena sidan, och i vidare mening, kan arbete syfta på all nyttig, skapande mänsklig verksamhet. Å andra sidan, och i snävare mening, syftar det på vad det kapitalistiska samhället räknar som arbete – det vill säga (löne)arbete som skapar profit åt kapitalet.

”Ett bi bygger vaxceller med en skicklighet som gör mången mänsklig byggmästare skamsen. Men det som i grunden skiljer den sämste byggmästare från det duktigaste bi, är att han

har byggt cellen i huvudet, innan han bygger den i vax.” Så beskriver Karl Marx i en berömd passage i *Kapitalet* arbete i den förstnämnda meningen. Utöver att vara nyttigt och nödvändigt så är arbetet alltså för Marx också det som skiljer oss från djuren. Det hänger samman med medvetandet om vad vi gör: djur utför sitt ”arbete” av instinkt – människor ”konceptierar” alltid medvetet hur och varför de utför en viss arbetsuppgift.

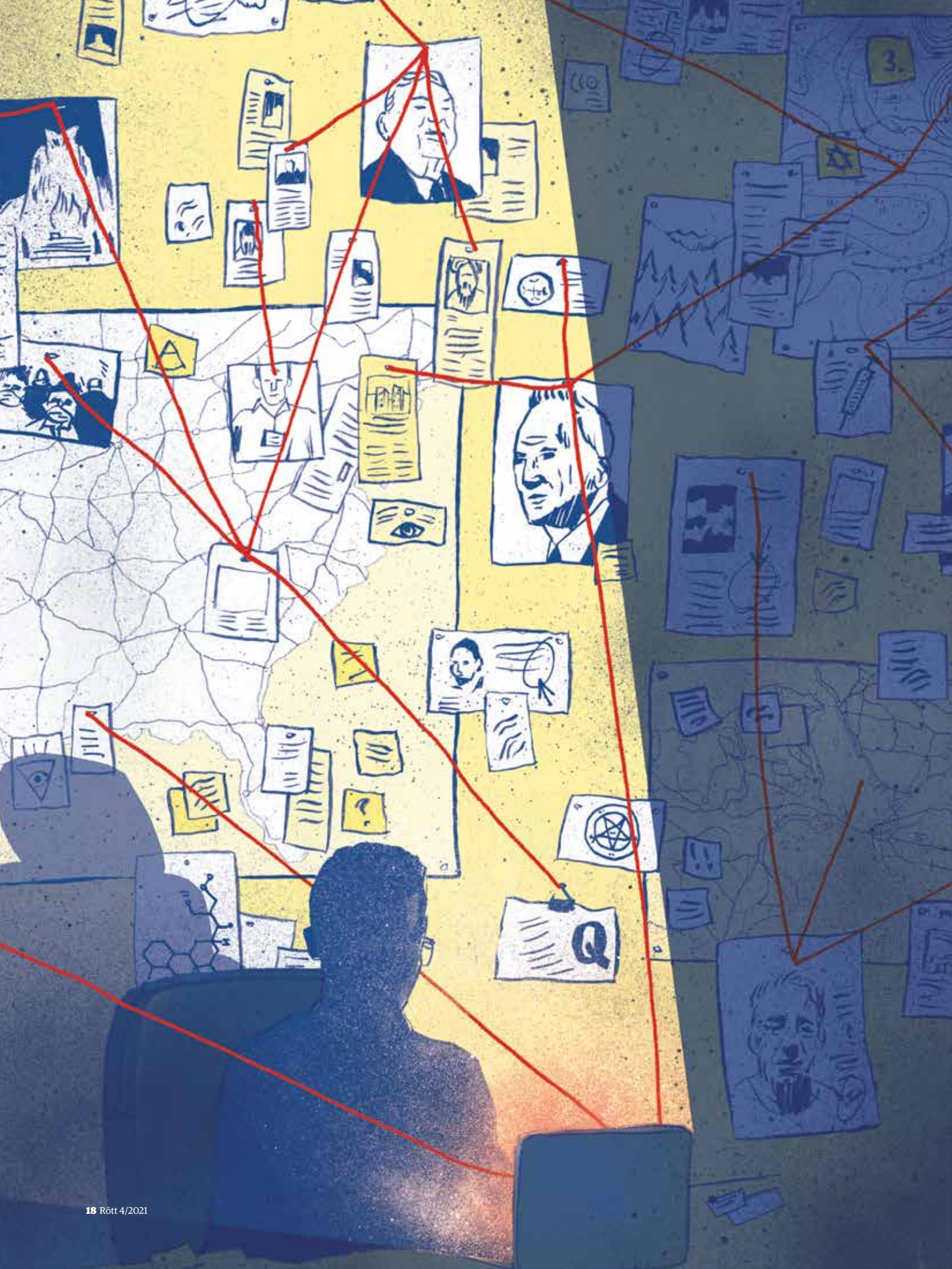
Grundläggande i kapitalismen

Lönearbete är även, och som vi tidigare konstaterat, det allra mest grundläggande i kapitalismen: vi säljer vår arbetskraft åt någon annan att förfoga över, och detta arbete skapar ett mervärde som tillfaller arbetsgivaren. I och med att vi arbetar åt någon annan så är lönearbetet, även om det förstås i en mening är ett slags arbete i allmänhet, samtidigt motsatsen till det.

För medan det som är typiskt mänskligt med att arbeta i allmänhet alltså är just att vi gör något utifrån våra egna avsikter och syften, så innebär lönearbete just precis att det inte är våra syften och avsikter som styr, utan arbetsgivarens. Som Harry Braverman formulerade saken: ”kapitalismen innebär att konceptionens och exekutionens enhet upplöses”. På så sätt lever kapitalet alltså av det unikt mänskliga arbetet, men förutsätter samtidigt att detta arbete sönderstyckas.

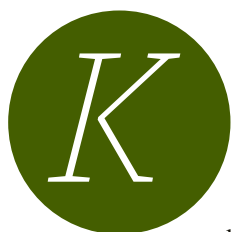
Kanske hade mormors far alltså ändå någon poäng i sin instinkt att det var något fel på ”pappersvändandet”? I alla fall om man tolkar det som den självvägandes kritik mot de lönearbetandes.

Sam Carlshamre

Konspirationer göds i en orättvis värld

Konspirationsteorier är ett fenomen som fått förnyad aktualitet de senaste åren. Men hur fungerar de, och varför är de så lockande för många? Vi träffade Kent Werne för en pratstund om konspirationer och vänsterns ansvar i att bekämpa dessa.

Konspirationsteorier är förmodligen lika gamla som historien. Vi kan med lätthet spåra dem tillbaka åtminstone till medeltidens antisemitiska pogromer i samband med korstågen och olika pestepidemier. Det finns nog knappast något samhälle eller epok som är helt befriat från dem. Många av de troper vi idag möter har dock sina direkta föregångare i det moderna samhällets genombrott och tiden efter den franska revolutionen. Under 1800-talet, och som reaktion på upplysningen, fick både gamla och nya idéer om världsomfattande sammansvärjningar en renässans. Judar och frimurare, socialister och liberaler, inte sällan ledda av familjen Rotschild, sades vara ute efter att undergräva kyrka, familj och stat, och spelade periodvis en stor roll inom den dåtida högerens politiska mobilisering, inte minst runt den katolska kyrkan. I en ytterligare tillskruvad version kulminerade förstås i nazismens (trots sin uppenbara brist på logik) fruktansvärt kraftfulla idé om en judisk-kapitalistisk-bolsjevistisk sammansvärjning

Efter andra världskriget var den här sortens idéer länge snarare något för kufar på

samhällets marginal, omhuldade av samma människor som brann för tanken att Elvis lever och månlandningen aldrig ägt rum. Men på sistone har de gjort en spektakulär återkomst i politikens hetluft. Med ursprung i USA:s republikanska parti och kretsarna runt Donald Trump uppstod en ny-gammal ideologi och en retorik utvecklades i vilken konspirationsteorier inte bara blev en beståndsdel, utan själva basen för världsbilden och samhällsanalysen. I takt med att liknande tankar spridit sig har extremhögern i land efter land tagit till allt från halvsmlta tankar om en kulturmarxistisk sammansvärjning med filosofen Theodor Adorno i spetsen, till affärsmannen George Soros som hemlig ledare för en liberal konspiration mot nationen, till de riktigt högtflytande föreställningarna om en global pedofilring som leds av Hillary Clinton från en pizzeria i Washington DC:s förorter för att mobilisera sina anhängare.

Konspirationsteorier spelar en väldigt stor och farlig roll.

En "infodemi"

På denna redan flammande brasa kastade coronapandemin ytterligare bränsle, och gav dessutom orsak till en sammansmältning av olika new age- och alternativmiljöer med fascistiska och högerextrema rörelser. ▶

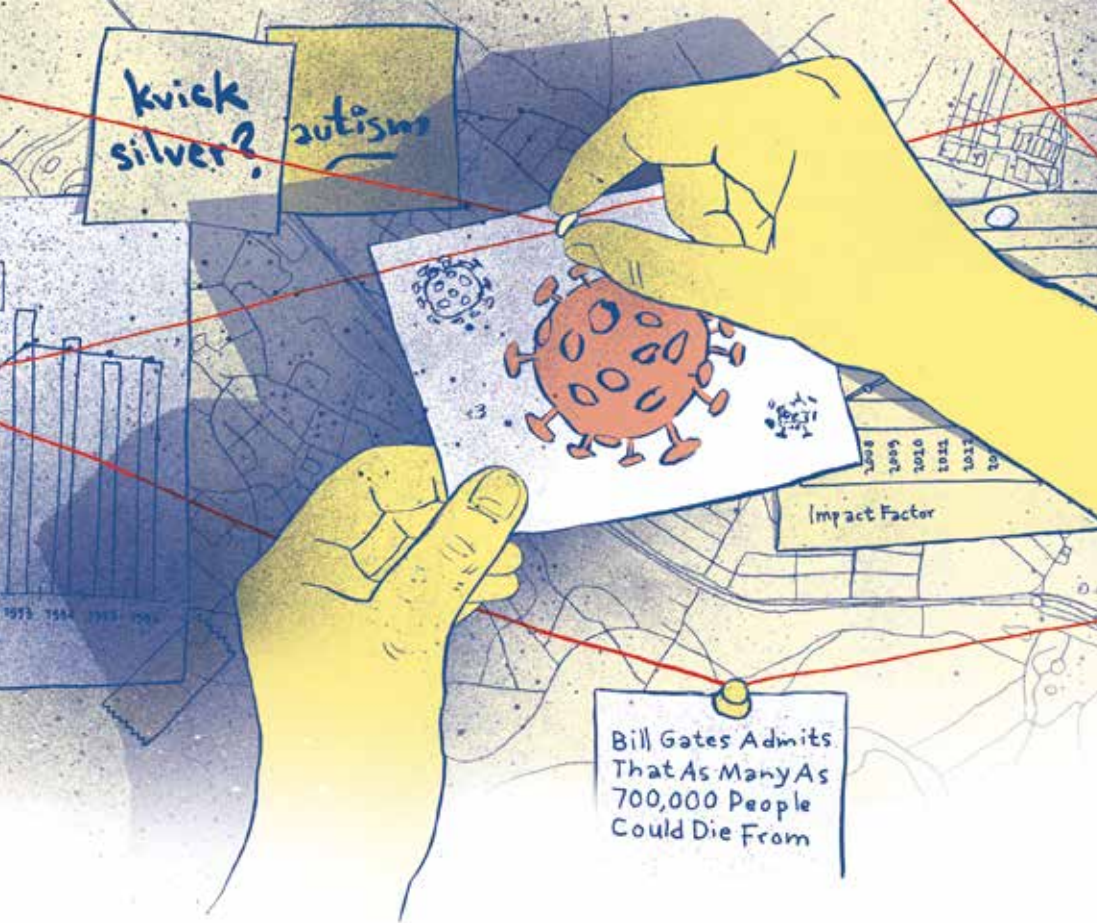

FOTO: ANNA DRVNIK

Kent Werne. Är 43 år gammal och grävande journalist. Han har skrivit reportageböcker om allt från utförsäljningen av allmännyttan och det prekära arbetslivet. Är aktuell med boken *Konspirationsfeber* (Ordfront).

"Det är viktigt att vänstern erbjuder konkreta alternativ till de här teorierna."

Men det är inte bara det att själva pandemin skylls på mörkrets makter, oavsett om det skulle handla om att viruset släppts ut av kinesiska, ryska eller amerikanska säkerhetstjänster, eller att det hela är planlagt av Bill Gates eller utomjordiska reptiler (eller båda). I sin bok *Konspirationsfeber* menar Kent Werne att konspirationsteorierna själva måste förstås som en "infodemi", potentiellt samhällsfarlig i sin egen rätt. Det sätt på vilket de sprids, fungerar och får fäste, underminerar i längden inte bara förtroendet i samhället, utan själva vår förmåga att bedriva faktisk, saklig samhällskritik.

Du har skrivit två böcker om just konspirationsteorier. Hur kom det sig att du började intressera dig för ämnet?

– Jag har väl som många alltid varit fascinerad av konspirationsteorier, på ett personligt plan. Mitt journalistiska intresse däremot väcktes under mina reportageresor i USA i början på 2010-talet. Då rörde jag mig i miljöer, inte minst i Tea Party-rörelsen, där folk luftade konspirationsteorier om vem som egentligen styrde Barack Obama bakom kulisserna, om att George Soros var spindeln i nätet för en världsomspännande "liberal" sammansvärjning, och så vidare.

– Men även inom den amerikanska vänstern förekom det faktiskt en hel del tveksamma teorier. Det

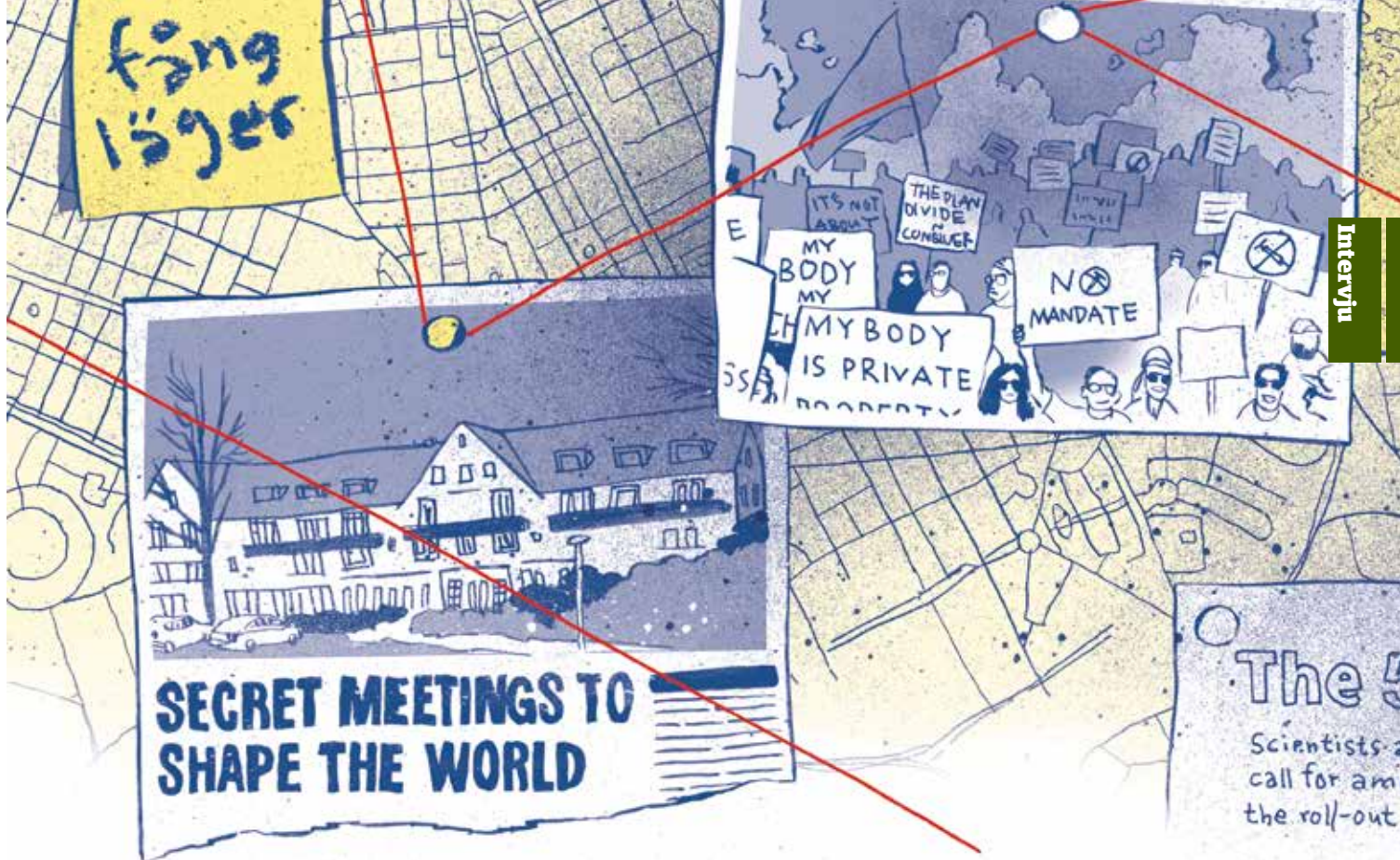
handlade om 9/11, Hurricane Katrina och Bush-regimen generellt, och präglades av att det som börjat som samhällskritik gått över i rent konspirationstänkande. Allt det där fick mig att vilja försöka förstå på djupet: vilken roll spelar konspirationsteorierna i samhället idag?

Hur skulle du själv svara på den frågan?

– Idag är det nog uppenbart för de flesta, inte minst efter stormningen av Kapitolium, att konspirationsteorier spelar en väldigt stor och farlig roll. Både Trump och rörelsen runt honom använder ju den här sortens tankar som retoriskt verktyg och som sätt att förstå världen. I vilken mån Trump själv faktiskt tror på det han sprider är väl oklart, men bland hans anhängare är många helt övertygade konspirationstroende.

Går det att spåra den här utvecklingen till något verkligt samhällsfenomen?

– Ja, i botten av konspirationstänkandet finns ofta en misstro mot "etablissemangen" med som en extremt viktig faktor. Och det finns ju förstås mycket stora, faktiska problem med den amerikanska demokratin. Den är korrupt, pengarna spelar en stor och växande roll, medan folkets röst har spelat allt mindre roll. Det är klart att detta skapar en känsla av att det är "någon annan" som har makten. Det

knepiga är när detta tar sig uttryck i en växande konspirationstro, snarare än i en kritik av lobbyism, nyliberalism och marknadskrafter.

– Rent konkret visade också finanskrisen på djupa systemfel – inte minst sammantvinningen av politiken och finansmarknaderna. På så sätt skapade den konvulsioner i hela det amerikanska samhället, som gav upphov till allt från Occupy Wall Street till Tea Party-rörelsen.

Men vad är egentligen typiskt för en konspirationsteori?

– Konspirationstänkandet präglas av att man tror att allt är planerat, och att inget händer av en slump – och förstås då också att den ”officiella versionen” nästan alltid är lögn och bedrägeri. I teorin finns ett gränsland mellan konspirationstänkande och samhällskritik, där man kan se att vissa saker faktiskt är en konspiration, men att det mesta inte är det. I verkligheten är det dock väldigt få personer som befinner sig i det gränslandet.

– Det är lätt att tycka att det jag skriver om i boken är så galet att det borde vara lätt att avfärda, men 20-30 procent av USA:s befolkning tror på de här teorierna. När folk väl gått in i det här sättet att tänka så blir de ofta benägna att tro på i princip vilka konspirationsteorier som helst. Det ligger närmare till hands att lägga till ytterligare en konspirationsteori till de man redan tror på än att erkänna att saker faktiskt kan vara kaotiska, eller ha strukturella förklaringar. En människa tror mycket sällan på bara en konspirationsteori.

Det här med strukturella förklaringar är intressant. På sistone har det funnits en tendens att ställa konspirationstänkande i motsats till ”rena fakta” – nästan som om det var själva påståendena om samband eller strukturer i sig som var problemet. Vad tänker du kring det?

– Det är ju en stor skillnad på klassanalys och kapitalismkritik å ena sidan, och konspirationstänkande å den andra. Den som ägnar sig åt det första förstår samhället som en struktur och ett system som styrs av ekonomiska intressen, som formar världen på olika sätt. Kapitalismen är ju ingen konspiration – det är ett ekonomiskt system som präglas av specifika maktrelationer.

Men hur ska då vänstern kunna bemöta konspirationstänkande? Finns det något särskilt att tänka på för att se till att sådana teorier inte får fäste?

– Ja, för det första måste man förstås passa sig för att hamna i liknande teorier, att sprida obelagda påståenden och så vidare. Men jag tror också att det är viktigt att vänstern erbjuder konkreta alternativ till de här teorierna. Förklaringar av hur samhället fungerar, som kan fånga upp människors missnöje och adresserar de problem som människor upplever. Vänstern måste förklara hur saker faktiskt hänger ihop och varför världen är orättvis.

– Det är ju inte på grund av George Soros eller Bill Gates ondskefulla ränksmideri som människor svälter, utnyttjas på sina arbetsplatser eller känner sig maktlösa. Det är kapitalismen som är problemet.

TEXT: SAM CARLSHAMRE ILLUSTRATION: LEODAN RODRÍGUEZ

Kraftsamling i Skövde för vårdarbeters villkor

Undersköterskan och vänsterpartisten Dennis Strand arbetar på Ekedals äldrecentrum i den alliansstyrda kommunen Skövde. Tidigare i höstas kontaktade han lokaltidningen och berättade om stressen och underbemanningen han upplever på sin arbetsplats. På kvällar och helger är avdelningarna konstant kort om folk, och sjukskriver sig en kollega en dag kan en ensam omvårdare behöva sköta ett arbete som egentligen skulle skötas av tre.

– Chefen håller inte med om att vi är underbemannade, eftersom vi följer vårt schema. Men jag menar att det är arbetsbelastningen och inte vad som står på schemat som avgör om en

avdelning är underbemannad. Ibland kan en av de äldre ligga och ropa på hjälp i en timme utan att man har tid att hjälpa till, berättar Dennis Strand.

Lokaltidningens artikel väckte ett intresse för de boende och de anställdas situation. En representant från kommunens vård- och omsorgsutskott har varit på besök på äldreboendet för att få en uppfattning om arbetet, och både anställda på boendet och anhöriga till vårdtagarna har skrivit insändare i protest.

Vi hoppas att det här kommer att leda till förbättringar för både anställda och boende på Ekedals äldrecentrum.

HAR NI NÅGOT PÅ GÅNG I DIN FÖRENING?

Skicka tips till martin.thastrom@vansterpartiet.se för att synas i Landet runt!

FOTO: ISTOCK

Välbesökt AW i Borlänge

V Borlänge bjöd på Pride After Work i samband med den lokala Pridefestivalen. I partilokalen Vänsterhörnet bjöds det på alkoholfri dryck och snacks medan bandet Swaya spelade akustisk experimentell soul. Ordförande Rikard Rudolfsson hälsar:

“Arrangemanget, som ordnades tillsammans med Borlänge Pride och ABF, var både välbesökt och trevligt. Samarbeten med andra lokala föreningar är ofta ett bra sätt att komma i kontakt med framtida medlemmar.”

Bättre bostäder i Borgholm

I Borgholm har man startat ett kommunalt bostadsbolag. Vänsterpartiets förslag stoppades under förra mandatperioden av Socialdemokraternas samarbetspartner, ett lokalt högerparti, men röstades nu igenom enhälligt av den nya S-, C- och V-majoriteten.

– Vi har länge haft svårt med inflyttningen av yngre. Nu ska vi se till att det byggs billiga hyresrätter åt de unga, studenter och nyanlända som vill flytta hit, berättar Sara Kånåhols, gruppleddare i Vänsterpartiet Borgholm.

Trots ett enda mandat i kommunen har Vänsterpartiet fått ett stort politiskt genomslag i Borgholm.

FOTO: SARA KÅNÅHOLS

Röda Lördagar i Tranemo

I Tranemo, en kommun i Västra Götaland känd både för sina klassiska bruksorter och för sin nyanställda kommunpoet, har partiföreningen precis börjat med Röda Lördagar och bjuder in till kaffe, bullar och politiska diskussioner i sin nya partilokal.

– Nu när man kan börja träffas igen och vi dessutom har en ny partilokal centralt här i Tranemo så tyckte vi det kunde passa bra. Dessutom har föreningen mer än fördubblat sitt medlemskap det senaste året, så det är bra att gamla och nya medlemmar får mötas, säger Christin Stormvall, en av partiföreningens medlemmar.

FOTO: ÅKE ESON LINDMAN/LLP ARKITEKTKONTOR

Flera framgångar i Knivsta

Partiföreningen i Knivsta föddes 2002 i samband med att kommunen bildades, genom en delning från Uppsala. Nästa år firar man 20-årsjubileum, och framgångarna har varit många. Medlemmarna har ökat från en handfull till lite drygt 40 personer, V har ökat i alla val sedan 2006 och finns representerade på alla nivåer från kommun till EU-parlament. V Knivsta sitter nu i den styrande majoriteten i kommunen och har lyckats driva igenom flera vänsterreformer, som en tillitsbaserad modell i hemtjänsten, ett uppmärksammat sätt att driva medborgardialog, en arkitekturpolicy samt nybyggda skolor som fått fina nomineringar. Grattis i förskott på 20-årsdagen och starkt jobbat säger vi!

GRUVSTADENS BARN SKA INTE FÖDAS I BILAR!

Läs reportaget om förlossningskrisen från Kiruna och Göteborg. Sidan 18 och 21.

V Uppsala gillar Zetkin

Partiföreningen i Uppsala hälsar att de använder sig allt mer av aktivistverktyget Zetkin. Appen, som utvecklades av vänsterpartister och aktivister från Malmö, gör det enkelt att organisera och kontakta medlemmar. I appens filter finns det möjlighet att sortera medlemmar efter bland annat intressen, särskilda färdigheter och boendeort. Nu inför valåret tror partiföreningen att Zetkin kommer att bli ett värdefullt verktyg för att mobilisera medlemmarna.

FOTO: ILONA SZATMARI WALDAU

Sommarens avgörande dagar

I somras avgjordes kampen om marknadshyrorna. Vänsterpartiet satte hårt mot hårt, vilket ledde till att marknadshyreförslaget slopades och januariavtalet föll. Så här gick det till.

Det var söndag den 4 juli, en varm högsommardag, som inledde Almedalsveckan 2021. Den utspelade sig inför en handfull personer från SVT:s produktion. Publiken, oljemålningar av olika talmän genom tiderna som kantar sammanbindningsbanan, höll andan. Tittade Nooshi Dadgostar till vänster tittade Birgitta Dahl eftertänksamt tillbaka.

Det var ett ögonblick i historien som vägde så tungt att det hade krävts en hel rörelse att lyfta det. Tillsammans hade vänsterpartister tagit debatterna på sociala medier och runt fikaborden, och förklarat att anledningen till att vi hade fällt regeringen var att regeringen ville höja hyrorna. Att det var vi som ville samarbeta, och Centerpartiet som vägrade. Tillsammans hade vi kämpat ned spinn och kommit ut som vinnare. Inget av det regeringen försökte göra fick fäste, när vi talade med en röst.

Nooshi Dadgostar blev vald till partiledare mitt i en dramatisk och förvirrande process kring Las. Den där röda linjen. Skulle den anses korsad när Toijerutredningen lades fram? När förhandlingar mellan parterna inleddes? När förhandlingarna misslyckades?

När förhandlingarna återupptogs? När överenskommelser slöts utan LO? När LO splittras? Aldrig? När som helst?

Den 20 oktober hade Svenskt Näringsliv och PTK* plötsligt en partsöverenskommelse, något som Vänsterpartiet lovat acceptera. Men LO var inte med. Den 30 november valdes Nooshi Dadgostar till partiledare, och den 4 december berättade IF Metall och Kommunal att de hade förhandlat bakom ryggen på övriga LO.

Försökt få till samtal

Nooshi Dadgostar hade sökt statsministern ett tag för att få till ett möte innan utredningen om marknadshyrorna skulle släppas, i syfte att diskutera möjliga lösningar innan regeringen väl låste in sig i en officiell linje. Regeringen var inte intresserade. Vi visste att det bara var hotet om misstroende som skulle kunna skapa tillräcklig press, men inte ens journalisterna tog det vi sa riktigt på allvar. Vi siktade in oss på att processen, som skulle leda fram till att vi antingen fick bort punkt 44 ur januariavtalet eller röstade bort en socialdemokratisk statsminister, började den 4 juni. ➤

*PTK

En samverkansorganisation för fackförbund som organiserar tjänstemän inom den privata sektorn. 18 Sacoförbund, 6 TCO-förbund samt Ledarna är anslutna.

Nooshi Dadgostar i samtal med Tobias Baudin, dåvarande ordförande för Kommunal, numera partisekreterare för S, om misstroendestämningen. Januaripartierna hade vägrat att stryka punkt 44.

15 juni. Den första pressträffen där Nooshi Dadgostar lade fram Vänsterpartiets krav på regeringen att stryka punkt 44 i januariavtalet om marknadshyror höll den 15 juni. Inför pressträffen var det möten med Sandro Scocco och andra om strategi och budskap.

Regeringen lade presentationen av utredningen på en ”take out the trash day”, det vill säga en fredag. En dag det är svårt att få snurr på den politiska debatten och få igång journalister och opinionsbildare. Det är lätt att glömma, men dåförtiden fick vi kämpa för medieutrymmet. Så var det även denna gång.

När justitieminister Morgan Johansson presenterat förslaget gick Nooshi ut i alla tillgängliga medier och beskrev det som en rutschkana mot social misär och ett beställningsjobb från Fastighetsägarna. Hon sa också att Vänsterpartiet gör allt vi kan för att lösa det här utan regeringskris, men att acceptera en chockhöjning av hyrorna, och ännu ett nyliberalt systemskifte, det står inte på listan.

Planterades rykten från S

Det var mycket hån från Socialdemokraterna över att vi inte ”förstod” att det ”bara var i nyproduktion”. Att vi var ”halsstarriga”. Det planterades rykten om att sossarna hade en hemlig plan att lura Centerpartiet och i själva verket inte tänkte lägga marknadshyrorna under mandatperioden. Och nu hade vi förstört denna enda möjlighet att stoppa systemskiftet.

Tisdagen den 15 juni klockan 07.00 hade vi så kallat till pressträff. Redan 10.00 samma dag inledde Nooshi Dadgostar den första av en rad definierande ögonblick i riksdagens presscenter.

– Det är statsministerns ansvar att säkra att det finns ett stöd i riksdagen för honom och hans regering, började hon. Hon fortsatte

prata om att ända sedan tillträddandet av Stefan Löfven har Vänsterpartiet sagt att vårt stöd inte finns om regeringen genomför förslag om marknadshyror. Hon berättade att vi gjort allt vi kunnat för att undvika regeringskris, och vad marknadshyror skulle innebära för Sveriges hyresgäster. Sen lade hon fram villkoren:

– Vi står upp för den svenska modellen och vi kan inte acceptera att förhandlingsrätten avskaffas. Det lagstiftningsarbete som gjorts hittills i samband med den här utredningen kan inte på något sätt ligga till grund för framtida processer. Vi ger nu regeringen två alternativ och två vägar framåt. Alternativ ett är att avstå från att förändra hyreslagstiftningen överhuvudtaget. Alternativ två: om regeringen vill diskutera förbättringar av hyreslagstiftningen måste de genast inleda nya förhandlingar där Hyresgästföreningen ingår. Ett sådant avtal ska senast vara klart till riksdagens öppnande och accepteras av Hyresgästföreningen. Regeringen har nu 48 timmar på sig att återkomma med besked om de accepterar något av dessa alternativ. Om regeringen inte accepterar något av de här alternativen, då har vi inte längre förtroende för Stefan Löfven som statsminister. Samma sak gäller om de väljer förhandlingsvägen och det till riksdagens öppnande inte finns något avtal där Hyresgästföreningen ingår.

Hon hade vägt formuleringarna noga, förankrat med Hyresgästföreningen och täppt till alla kryphål. Nu hade regeringen inga handlingsalternativ.

17 juni. Jenny Lindahl, Nooshi Dadgostar och Jessica Nordh i kulverten före pressträffen där Nooshi Dadgostar meddelade att Vänsterpartiet saknar förtroende för statsminister Stefan Löfven.

21 juni. Diskussion på kansliet inför misstroendeomröstningen i riksdagen.

Regeringen gav ganska snabbt besked om att de inte tänkte ändra sig, utan genomföra marknadshyrorna som planerat. Men vi lät dem få hela tidsfristen på sig. Det verkade rimligt att ge dem en chans att lösa det här under den tid vi satt upp.

Tiden gick ut

När tiden var ute bokades presscentret igen. Vi var tiggiga och fick stå ett tag i kulverten under riksdagshuset för att inte komma för tidigt till vår egen pressträff.

– Vi gav Stefan Löfven en tidsgräns för två dagar sedan. Den har nu passerat.

– Jag hade inte stått här idag om det inte varit för den svenska modellen, sa Nooshi till journalisterna på plats, när hon förklarade varför den här frågan var så viktig.

– Regeringen har inte tillmötesgått våra krav. Vänsterpartiet saknar nu förtroende för Sveriges statsminister.

Det var ett så kallat performativt uttryck. När det man säger blir sant just i och med att det sägs, av just den personen vid just den tidpunkten. När Nooshi Dadgostar, Vänsterpartiets partiledare, den 17 juni, 6 minuter och 53 sekunder in i pressträffen yttrade orden, skapades en vändpunkt, där vi

kunde se möjligheten att 30 år av marknadisering- ar och privatiseringar kanske var över.

Det började gå upp för S och C att detta hände på riktigt. Vi bänkade oss framför tv:n i mötesrummet för att se Stefan Löfvens och Annie Lööfs pressträff, om de hade en lösning.

– Januaripartierna är överens om följande, sa Stefan Löfven. Om parterna kommer överens om hur det ska genomföras kommer regeringen gå efter parternas linje. Om inte, kommer vi gå efter utredningens linje.

– Det här är till och med ett sämre bud än det Morgan Johansson startade med! utbrast Nooshi. S hade fortfarande inte förstått att Nooshi menade det hon sa. Hon började formulera en tweet.

– Vi håller vad vi lovat svenska folket. Vi sviker inte Sveriges hyresgäster. Vi har hela tiden sagt att det inte kan ske förhandlingar utifrån lagförslaget. Låt parterna förhandla utan hot, läste hon upp.

– Jag trycker iväg det nu? sa hon och öppnade en liten stunds möjlighet att stoppa henne. Sen skickade hon ut det mitt under pågående pressträff. Olivia Berntsson på Aftonbladet fick ordet och frågade:

– Under den här pressträffen har faktiskt Vänsterpartiets Nooshi Dadgostar twittrat. Jag ska läsa den här tweeten för er. 📺

"Men vi lät dem få hela tidsfristen på sig."

21 juni. Fullsatt pressträff efter att statsministern fällts i riksdagen.

Där och då stod det klart att regeringen inte klarade av att navigera, och att det var Vänsterpartiet som tagit rodret.

Statsministern fälls

Nooshi Dadgostar var lika varm som alla andra men det syntes inte i den vita kavajen, när hon på den snab-binkallade pressträffen förklarade att förhandlingar där den ena parten automatiskt vinner om de inte kommer överens bara gynnar Fastighetsägarna. Dagen efter skulle hon tillbaka till jobbet för att fälla en statsminister i votering i kammaren – den första någonsin.

– Vi har gjort något som uppfattas som ovanligt i politiken: stått vid vårt ord.

När Nooshi läste upp sin röstförklaring inför voteringen satt jag ute i den fullsmockade kammarfoajén. När Nooshi började tala tystnade sorlet.

Under loppet av tisdag till söndag, en och samma vecka, hade hon bevisat att Vänsterpartiets löften till hyresgästerna är på allvar, att hon inte kommer med hot hon inte tänker verkställa, att det går att stoppa nyliberala systemreformer, att de mandat Vänsterpartiets väljare gett oss måste respekteras, och att vi står vid vårt ord. En opinionsmätning visade att Nooshis förtroendesiffror ökat till 32 procent, vilket skulle bekräftas av andra mätningar. En ökning som aldrig uppmäts förut.

Två dagar efter att regeringen tvingats avgå backade Centern från marknadshyrrorna. Vi hade vunnit en total seger, för Sveriges hyresgäster, för våra väljare,

*"Där
och då
stod det
klart att
regeringen
inte
klarade
av att
navigera."*

29 juni. På väg till intervjuer med media efter samtal hos talmannen. Jessica Nordh, Jenny Lindahl, Nooshi Dadgostar och Hanne Wolden.

och för vår självkänsla. Innan dess hade Liberalerna hunnit hoppa av samarbetet. Januariavtalet hade fallit. Det fanns inget regerings- eller budgetunderlag. Det var dags för talmansrundor, när alla egentligen ville på semester. Men det är en annan historia.

En politik som tar ansvar

När Nooshi Dadgostar den 4 juli höll sitt första AI-medalstal sa hon:

– I 30 år har olika regeringskonstellationer haft samma problem. De vill bli valda men har saknat beslutsamhet och viljan att göra vad som krävs för att samhället ska bli starkare. Det kräver att politiken tar ansvar och inte lämnar över till kommersiella aktörer, som bryter ner samhällsfunktioner istället för att bygga upp dem. De flesta partiers väljare vill ha en höjd pension och en fungerande sjukförsäkring, och starka trygghetssystem. Mätning efter mätning slår fast att en stor majoritet av väljarna inte vill se vinstjakt i välfärden. Ändå görs det ingenting åt det. Människors trygghet är politikens ansvar.

Det sammanfattar den berättelse som ska bli vår. Tre dagar senare samlades riksdagen för att återinsätta Stefan Löfven, men på våra villkor.

TEXT: JENNY LINDAHL

FOTO: AGNES STUBER

Annonss

LÄS INTERNATIONALEN I TRE MÅNADER FÖR BARA 99:-

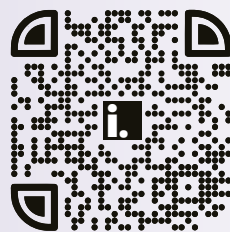

Veckotidningen **Internationalen** är en ekosocialistisk arena för nyheter, bildning och idéutbyte – den kommer i din brevlåda varje fredag! Prova Internationalen i tre månader för bara 99 kronor.

Swisha 99 kr till 123 539 30 53. Glöm inte adress! Ingen Swish? Ring 0722 48 87 46 och prata med Johannes, han fixar!

Läs fullständiga villkor och personuppgiftspolicy på www.internationalen.se/prenumerera

Scanna swishkoden och prova **internationalen** i tre månader för bara 99:-

Övningarnas drottning

Sara Martinssons hyllade bok *Knäböj* har golvat kritikerna och läsarna, men knappast henne själv. Hon ställer frågan vad som händer när kvinnor blir starka.

Sara Martinsson har skrivit flera insiktsfulla intervjuer för Rött, senast med Balsam Karam, och hon skrev också det starka reportaget i Rött nr 3 om *Vi som arbetar med våra kroppar*, om Elisabeth Ohlsons och Annica Carlsson Bergdahls utställning och bok. Nu är Sara Martinsson nominerad till Augustpriset i fackboksklassen för sin bok *Knäböj*, en bok som handlar om kvinnor och styrketräning.

Grattis till nomineringen Sara! Du skriver att i mötet med tyngdlyftningen blev du förändrad. Vad hände?

– Tyngdlyftning är ju en väldigt tekniskt komplicerad sport. Du behöver inte bara vara stark, utan snabb, rörlig, du måste ha bra balans, du måste ha en kroppskontroll utöver det vanliga. När jag blev besatt av tyngdlyftning blev jag också steg för steg tvungen att förkasta den här gamla kvinnorollen som är till för omgivningens blickar. Att bli betraktad och bedömd.

– Det går inte att tänka på hur man ser ut när man försöker använda sig av kroppens alla förmågor. Steg för steg förlängs stunderna när jag känner att jag inte har en kropp, utan jag är i min kropp och det är så otroligt befriande.

När mäns kroppar förändras ligger det i linje med maskulinitetsidealet, men när kvinnor blir muskulösa kontrasterar det mot det gamla femininitetsidealet som säger att kvinnor ska vara lätta och sköra: lyftas snarare än lyfta. Som i klassisk balett. Håller acceptansen på att öka för att kvinnor också är starka?

– Det här är ju en maskulin aktivitet som har vuxit fram i den gamla arbetarrörelsen, i trånga svettiga källare, under raster

på varv och i industrin, som vi kvinnor nu 100 år senare plockar upp. Nu är kvinnorna sedan länge ute på arbetsmarknaden och nöjer oss inte med att vara de sköra och svaga. Kolla på den nya generationens unga kvinnor i vården, för dem är det inte onaturligt att vara starka, de kommer inte att enbart dansa vackert eller hålla på med yoga, de kommer också att lyfta skrot. Så ja, kvinnors styrka blir alltmer accepterad.

Du är samtidigt noga med att du inte vill vara en influencer. Varför?

– När boken skulle komma visste jag att alla skulle fråga mig om vi inte kunde ses på gym, men jag vill inte bli läst som en trendperson.

– Jag vill att boken ska bli förstådd som ett alternativ till den självtillräckliga influencer-normen, för vi är jättemånga som använder våra kroppar som inte känner oss hemma i den. De allra flesta av oss som använder våra kroppar fattar att det inte funkar att man blir stark, glad och lycklig av att göra vissa övningar eller köpa speciella preparat. De allra flesta av oss vet att det inte funkar så. Jag ville att jag skulle få vara ledsen i texten också, att det skulle få vara en process som öppnade upp också för sorg och smärta och nya insikter.

Styrketräning har både gjort en köns- och en klassresa. Idag är det killar från Stureplan som lyfter skrot och på anställningsintervjuer i näringslivet kan man få frågan hur många maraton man sprungit.

– Ja, vi lever i en tid som vi kan kalla ”hälsoism”, där hälsa blivit en klassfråga och en välbyggd kropp är möjlig för de som har råd. En sak som oroar mig är att föreningslivet dör, och

3 snabba om styrketräning

Vad är skillnaden mellan ryck och stöt?

– I ryck tar du skivstången från golvet direkt upp till raka armar medan stöt är först till axlarna och sen upp till raka armar. Därför kräver rycket mer rent tekniskt.

Dina bästa råd till en tjej som nu blir intresserad av att pröva tyngdlyftning?

– Att inte tro att det är farligt. Det är väldigt roligt! Din självständighet och ditt självförtroende kommer att öka enormt. Tyngdlyftningen har också betydligt mindre skador än tex fotboll.

Din förebild inom tyngdlyftning?

– Lidia Valentin, olympisk mästare och världsmästare. Hon har också en stil rent visuellt, med mascara, eyeliner och långt hår i tofs på huvudet, och personifierar krocken mellan feminitet och maskulinitet.

Sara Martinsson. Är född 1981, frilansjournalist och tyngdlyftningstränare. Sara Martinsson recenserar musik och skriver om kultur och träning i bland annat Dagens Nyheter och Arbetet, och hon gör intervjuer för Rött.

idrottsrörelsen privatiseras, så att det blir mer och mer att du måste ha pengar för att kunna träna.

– Det pågår en oerhört aggressiv expansion av privata träningsaktörer, det ligger ju ett gym eller yogastudio i nästan varje kvarter, medan utsatta grupper i den otrygga ekonomin inte har råd ens med det basala och inte orkar träna heller. Vilket innebär att det snart är så att vi inte kan ha hälsa utan att ha pengar. Och kunna ha ett gymkort till exempel. Samhället flyttar steg för steg över ansvaret för vår hälsa till privata aktörer, på samma sätt som att man flyttar ut vården på privata aktörer och att antalet med privata sjukförsäkringar ökar. Det där är en process som jag tycker att politiken måste hålla ögonen på.

– Folkhälsan var ju en bärande del av arbetarrörelsens projekt, att inte bara använda kroppen för sig själv, för att bygga status, genom att bygga muskler, skaffa tatueringar, sportbilar och stor våning, som vi ser prov på idag.

Knäböj är det ultimata kvinnliga styrkeprovet. Varför då?

– Boken fick sitt namn efter att jag och min kompis Hanna läste Sven Lindqvists bok *Bänkpress*, som ju också är en politisk essäbok med personliga reflektioner. Bänkpress är ju

kungaövningen på gymmet och om jag träffar en man och han får höra att jag håller på med tyngdlyftning så är det första han frågar: vad tar du i bänkpress? Det är inte så konstigt att det är så, för mäns kroppar är som gjorda för bänkpress, de är väldigt starka i överkroppen, medan vi kvinnor är starkare i underkroppen. De flesta av oss har också ett bredare höftparti vilket gör att vi har en lägre tyngdpunkt. Ur den idén kom att knäböj är drottningövningen!

TEXT: ÅSA MATTSSON

FOTO: AGNES STUBER

Sara Martinssons bok *Knäböj* (Weyler) kom ut i början av 2021 och nominerades till August-priset.

Jenny Bengtsson beskriver
i sin bok hur hon inför sin
första fackliga förhandling
var så nervös att hon trodde
att hon skulle kräkas .

Jenny Bengtsson:

"Jag ville förändra världen"

Jenny Bengtsson har vikt stora delar av sitt liv åt facklig kamp. Nu debuterar hon som författare, med en bok om att brinna för rörelsen.

Precis i början av Jenny Bengtssons självbiografiska *Glöden i ögonen* finns en scen där hon dryga 20 år gammal vill slippa vara ledig från jobbet. Hon har precis blivit kallad till sin första fackliga medlemsutbildning. Men tre dagars prat om arbetsrätt, organisering och rörelsens historia låter så "sjukt tråkigt". Vår solen skiner över hemstaden Stockholm, hon har just flyttat ihop med sin kille och blivit fast anställd som dealer på Casino Cosmopol. Dessutom har hon precis fått reda på att hon väntar sitt första barn. Så hon ringer till HR-avdelningen och ber att få arbeta istället för att gå utbildningen.

– Men när jag väl gick den där grundkursen, då träffades jag rakt in i själen, säger hon idag nästan 15 år senare.

Vi har mötts hemma hos henne, i en förort i södra Stockholm. Här, i lägenheten som hon delar med sina två söner och hunden Himla, har hon skrivit sin första bok. En personlig betraktelse över ett brinnande liv i fackets tjänst.

– Efter grundutbildningen var det facket som gällde till 200 procent för mig, säger hon.

– Det var som om jag hade släpat mig in på utbildningen men tågade ut. Insikten att allt som vi tar för givet på vår, i internationella mått mätt, välfungerande arbetsmarknad finns

där inte för att arbetsgivaren är så himla schyst utan för att en hel rörelse kämpat för det berörde mig på djupet.

Stack ut som ung kvinna

Du som läser detta känner säkert igen Jenny Bengtsson som aktivist, opinionsbildare och debattör. Hon har också varit riksledamot. Under ett par månader 2016 ersatte hon Ali Esbati och var Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitiska talesperson.

Från att hon började sin fackliga bana i Hotell- och restaurangfacket 2007 och åren framöver stack hon ut som ung kvinna i en miljö traditionellt förknippad med män och maskulinitet. Vare sig hon ville det eller inte blev hon, med det blonda håret och det brinnande engagemanget, ett ansikte som många politiskt intresserade svenskar lade på minnet.

– Jag ville förändra världen, säger hon idag om vem den där tjejen var som tatuerade budskapet "Schysta villkor" och fackets logotyp på armen.

– Jag tyckte också att jag borde förändra världen, att det var möjligt. Med det kom det självpåtagna ansvaret att bära hela föreningen på sina axlar, hantera alla frågor, stora som små. Jag var relativt arg på den tiden. Jag tror jag var svår att ha att göra med. Men jag fick också mycket gjort.

1983 Föds i Stockholm.

2007 Första fackliga engagemanget, i lokala fackklubben på Casino Cosmopol.

2011 Väljs till ordförande för Hotell- och restaurangfackets Stockholm-Gotland-avdelning.

Jenny Bengtsson

Bor: Stockholm

Ålder: 38 år

Yrke: Arbetsmiljöinspektör, författare, ledarskribent, fackligt förtroendevald i Seko

Familj: Max 13 år, Tiago 8 år och hunden Hilda, 1,5 år

Bor: Södra Stockholm

På Twitter: @jnybengtsson

Aktuell med: den självbiografiska boken *Glöden i ögonen: facklig kamp i medgång och motgång* (Verbal)

"Det står inga horder av arbetare och köar till fackliga uppdrag."

Hon beskriver sin uppväxt i Stockholmsförorten Jakobsberg som förhållandevis politisk. Inte på så vis att föräldrarna förväntade sig att hon skulle gå ut och göra revolution. Men både mamma och pappa var politiskt övertygade. Pappa så pass övertygat röd att han, när Jenny Bengtsson blev medlem i Vänsterpartiet, tyckte att hon gått för långt åt höger.

Att det blev just i facket som hon engagerade sig i fullt ut var mest en slump. Efter att ha ströjobbat lite efter gymnasiet hamnade hon på Casino Cosmopol. Där blev hon ganska omgående fackmedlem eftersom hon hade hört att det skulle man vara. I *Glöden i ögonen* beskriver hon hur hon vid sitt allra första möte med arbetsplatsens fackklubb blev vald till vice ordförande.

– Jag tyckte förstås att det var stort. Men jag visste inte alls vad uppdraget innebar, säger hon idag.

– Jag satte igång min fackliga organisering innan jag riktigt förstod vad det betydde att vara facklig. Jag tror att det hade varit mer effektivt om jag hade haft bättre vässade verktyg innan jag gav mig in i uppdraget. Men

tyvärr ser verkligheten sällan ut så. Det står inga horder av arbetare och köar till fackliga uppdrag. Ibland blir vägen in bakvänd, och så var det för mig.

En djungel av avtal och regler

I boken tecknar hon personligt och detaljrikt vägen från de stapplande första stegen i kasinots fackklubb till ordförandeskapet i Hotell- och restaurangfackets avdelning Stockholm-Gotland. Hon beskriver hur hon var så nervös att hon trodde att hon skulle kräkas inför sin första förhandling. Hur hon fick prova sig fram i en djungel av avtal, regler och lagar.

Så småningom blev hon en slipad facklig förtroendevald. Reste runt på Stockholms hotell och restauranger, mötte anställda, förhandlade löner. Hon som först inte ens visste sina egna rättigheter som arbetstagare blev den som kunde berätta för andra om arbetsgivarens skyldigheter.

– Hur bra koll folk har på vad facket gör och varför det är bra att vara med varierar väldigt mycket från bransch till bransch, säger hon.

2012 Blir regionalt skyddsombud för Hotell- och restaurangfacket i Stockholm.

2014 Kandiderar till riksdagen för Vänsterpartiet.

2016 Ersätter Ali Esbati som riksdagsledamot och arbetsmarknadspolitisk talesperson.

2017 Sadlar om till arbetsmiljöinspektör vid Arbetsmiljöverket.

2018 Väljs som arbetsplatsombud för Seko inom Arbetsmiljöverket.

2021 Debuterar som författare med boken *Glöden i ögonen*.

– I industrin till exempel är de flesta anslutna. Inom andra branscher vet man knappt att facket finns. Om man tittar på människors generella förtroende för samhällsinstitutioner så kommer facket fortfarande högt upp. Man ser på facket som ”de goda”. Men ändå är folk inte medlemmar.

Svårt att hitta rätt fack

Hon säger att hon tror att det till och med kan vara så att många idag inte ens känner att de kan vara med i facket. På en förändrad arbetsmarknad, där många har otrygga anställningar och kanske till och med tvingas ta tillfälliga jobb i flera olika branscher, kan det vara svårt att hitta rätt.

– Så står man där sedan en dag när något händer, helt oskyddad! Allt som facket har att erbjuda tycker ju de allra flesta är väldigt bra. Vem vill inte ha sina rättigheter tillgodosedda på sin arbetsplats? Eller schyst arbetsmiljö? Betalt för sin tid? Men därför är steget långt till att betala medlemsavgift, när man kanske redan har en låg lön. Jag fattar att alla inte har den möjligheten.

Av *Glöden i ögonen* förstår man som läsare ganska snabbt att ett fackligt engagemang med ”200 procent själ” också innebär att den som brinner får ta en hel del strider. Vid sidan av förhandlingar med arbetsgivare och konkurrens om olika uppdrag med andra fackliga företrädare har Jenny Bengtsson också varit inblandad i en del offentliga konflikter. Mest spektakulärt var antagligen den med E-Type under 2013.

I en facklig blogg, som innan dess knappt hade några besökare, kritiserade hon avsaknaden av kollektivavtal på eurodiscostjärnans vikingakrog i centrala Stockholm. ”Recensionen” signerad Jenny Bengtsson plockades upp av media, och E-Type rasade i spalterna. I boken beskriver hon hur förbundets avtalssekreterare kontaktade henne i samband med konflikten. Denne förklarade kyligt att detta såg ”inte bra ut”.

Fått skit från många

– Visst har jag ibland uttryckt mig på sätt som har gett mig skit, säger hon om sina publika ställningstaganden.

– Jag har fått skit från förbund och parti för en Fidel Castro-tweet. Jag har fått skit från typ hela LO för att jag skrev att Stefan Löfven uttryckte sig som ”en kossa”. Jag tycker själv att jag är mycket mer sansad och pragmatisk idag. Nu kan jag se att många av Twitter-stormarna jag hamnat i har varit mitt eget fel. Eller snarare: mitt och Ivar Arpis.

Den hetlevrade agitatorn på Twitter må ha försvunnit. Jenny Bengtsson drar sig fortfarande inte ifrån att stå för sina åsikter. Det senaste året har inneburit en hel del nya upplevelser. Hon har inte bara debuterat som författare, hon har också för första gången själv behövt fackets hjälp.

2017 skolade hon om sig till arbetsmiljöinspektör. Sedan dess är hon anställd på Arbetsmiljöverket. Där larmade hon under pandemin om att samtal inte diarieförts och att myndighetens agerande i ett ärende svek arbetstagarna inom vården. I SVT:s *Uppdrag granskning* kritiserade hon sin arbetsgivare öppet. Som följd blev hennes egen arbetsmiljö helt förändrad. Från att ha varit en uppskattad inspektör blev hon plötsligt ifrågasatt, granskad och detaljstyrd av chefen.

– Oj, vilken resa det var, att plötsligt vara den som satt på andra sidan och behövde fackets hjälp, säger hon.

– Jag kan ärligt säga att utan SEKO, som jag är med i nu, hade jag inte haft kvar mina arbetsuppgifter idag. Jag hamnade i limbo. Mellan december och februari i år fick jag inga inspektionsärenden. Jag var i tjänst men utan arbetsuppgifter och mådde såklart otroligt dåligt. Det var en kamp att inte bli utbränd av stressen.

Mångsidighet som berikar arbetsplatsen

Efter fackets ingripande, och ytterligare en tv-medverkan, har Jenny Bengtssons arbetssituation återgått till det normala. Hon har dessutom fått en ny chef. Hon trivs väldigt bra med sin roll som inspektör, är glad över kollegorna som kan ha de mest skilda yrkesbakgrunder. Någon är röjdykare, berättar hon. Någon annan har installerat varenda rulltrappa i hela Stockholm. Mångsidigheten berikar arbetsplatsen.

Hennes eget cv rymmer vid det här laget också en mängd olika poster. Dealer, fackligt förtroendevald, aktivist, riksdagsledamot, arbetsmiljöinspektör och nu alltså även författare. Hon säger att hon vill skriva mer, gärna en barnbok. Och visst är hon lite sugen på att kandidera till riksdagen för Vänsterpartiet igen. Om inte redan 2022 så senare.

– Någon gång kommer jag tacka ja till en nominering, säger hon och tillägger:

– Idag kan jag i alla fall med stor säkerhet säga att jag har bättre koll på arbetsmarknadsfrågorna än de flesta i arbetsmarknadsutskottet.

TEXT: SARA MARTINSSON

FOTO: MAGNUS LIAM KARLSSON

Recensioner

Uppfriskande förändringar av samhället

Det nya samhället efter pandemin
Alf Rudin (Blue)

BOOK. Alf Rudin är den fritänkande nationalekonomen som ägnat en stor del av yrkeslivet åt att hjälpa frilansande skådespelare, artister, fotografer, förläggare och andra gig-arbetande småföretagare med deras, ofta hårt ansträngda, ekonomi. Som få andra ekonomer har han inblick i hur det är att frilansa inom de kreativa näringarna, kanske med stora idéer och visioner, men ofta med tunn plånbok. Alf Rudin har bokstavligen hängt med till Kronofogden när arvodena för hans klienter halverats och hyran inte kunnat betalas. Samtidigt har han aldrig släppt sina nationalekonomiska systemförändrande tankar om hur samhället kan förändras med det han kallar en syntes mellan socialism och kapitalism.

Det är ingen blandeekonomi inom den nuvarande kapitalismens ramar, utan en betydligt mer långtgående samhällsförändring med femårig samhällstjänst, som garanterar livslång grundtrygghet för alla, från vaggan till graven. Den som vill

kan sen välja att arbeta inom den privata sektorn, eller låta bli. I Rudins humandemokrati kan inkomstskatten avvecklas helt, istället beskattas konsumtionen. Detsamma gäller produktion som inte tar hänsyn till kretsloppstänkande. En marxist kan invända att Rudin är väl mycket idealist, sina erfarenheter från samhällets prekariat till trots, att han underskattar kapitalets makt, men budskapen är ändå tankvärda. Vad skulle det innebära om vi kunde avskaffa arbetslösheten, få ökad personlig frihet för alla, bli av med slitsamma och monotona "bullshitjobb", för att inte tala om den samlade förhöjda livskvaliteten på grund av att slippa gnälla över skatterna? Vad gäller politiken vill han bland annat avskaffa fyraprocentsspärren och införa ett departement för avbyråkratisering.

Det här är en bok med uppfriskande nya perspektiv som blivit ännu mer angelägen efter pandemin.

Åsa Mattsson

Ekens fall
Rolf Rådén (Wild Rat Projects)

BOOK. I Rolf Rådéns dystopiska framtid har havet svält stora stycken av Sverige. De människor som fortfarande hankar sig fram på Stockholms höjder gör det i ett samhälle där de starkaste styr enväldigt och den som inte kan slå sig fram snabbt går under. För huvudkaraktären Rafael ställs allt på sin spets när han halvt ofrivilligt adopterar ett övergivet spädbarn. Ordentlig svärta, som sig bör i en dystopi.

Martin Thåström

Maid
Regi: Molly Smith Metzler

BOOK. Det här är en gripande miniserie baserad på memoaren med samma namn av författaren Stephanie Land. En stark och ångestframkallande skildring av utsattheten och förnedringen i att vara fattig i ett modernt USA. Jag saknar dock ett tydligare klassperspektiv och blir besviken på det klyschiga i att den superrika karaktären förbarmar sig över den fattiga huvudpersonen, och hjälper henne på traven till ett bättre liv.

Agnes Stuber

Anteckningar om sorg
Chimamanda Ngozi Adichie
(Albert Bonniers)

BOOK. Chimamanda Ngozi Adichie är författaren med flera kända böcker bakom sig, bland annat *En halv gul sol*. I sin senaste bok skildrar hon tiden efter, och känslorna som uppstår till följden av, hennes fars bortgång.

För den som någon gång förlorat en person i sin närhet känns tongångarna i den här tunna boken igen. Författaren sätter ord på känslor som oftast är omöjliga att beskriva.

Agnes Stuber

När vi var samer
Mats Jonsson (Ordfront)

SERIEBOOK. Nomineringen till Augustpriset är verkligen välförtjänt. Serieboken, på 340 fullspäckade sidor, är både självbiografi, släktkrönika och en berättelse om samisk kultur i Sverige. Det är både intimt och faktsäckat och Mats Jonsson är efter 30 år som serie-tecknare en mästare på att strukturera sina böcker. Samernas historia skriker efter att berättas och här görs det både tillgängligt och kraftfullt.

Martin Thåström

Skriv till oss vad du tycker om det här numret och ha chans att vinna en bok. Adressen hittar du på sidan 2.

**VINN EN
BOK!**

Fantasilöst om kapitalismens utsugning

Övervakningskapitalismen
Shoshana Zuboff (Ordfront)

BOK. Det är inte en vacker bild av samtiden som Shoshana Zuboff ger. Ett fåtal techjättar försöker omvandla våra liv i grunden. De vill skapa och styra våra behov och begär och hotar därmed grunden för det fria samhället. Zuboffs kritik träffar också snyggt hur vi pratar om teknik istället för om den logik som ligger bakom den: en modell för utsugning genom makt över information.

Men trots att kritiken är utmärkt är detta tyvärr en bok som lämnar mycket att önska. Det Zuboff påstår har nämligen sagts om alla tidigare former av kapitalismen. I sig är det naturligtvis inget fel i att uppdatera en välkänd kritik för en ny tid. Problemet är att Zuboff inte alls vill mena att det är det hon gör. Istället återkommer hon gång på gång till hur det hon beskriver är något helt nytt. Kapitalismen har "övergivit den organiska ömsesidigheten med människorna". 1800-talets barnarbetare i Wales kolgruvor, eller för den delen dagens indonesiska textilarbetare, skulle kanske begå differ.

Ett större problem är den politiska fantasilöshet detta resulterar i. När hon ska beskriva vad som bör göras fastnar hon ständigt i mantrat "detta borde vara olagligt!". Som om kampen stod mellan "samhället" och ett fåtal onda företag.

Redan i en ytligare bok som *Folkrepubliken Walmart* finns i så fall en intressantare bild av den senaste fasen av kapitalismen. Där menar författarna att kapitalismens nya former samtidigt öppnar upp för nya former för motstånd. Spännande på allvar hade det blivit om Zuboff hade förhållit sig till Hardt och Negris epokgörande *Imperiet*-tetralogi, där författarna redan för 20 år sedan började försöka beskriva den samtida kapitalismen, som en arena där klasskamp utspelade sig. De verkar hon tyvärr inte ha läst.

Sam Carlshamre

För oss gäller att inte glömma

Håkans Historia

”Nad babim jarom pamjatnikov net”! Poeten Jevgenij Jevtusjenkos tordönsstämma ljöd skrämmande över magister Callemans ryskalektioner i min gymnasieklass på 1960-talet. ”Vid Babij Jar finns inga minnestavlor!”.

Just i höst är det 80 år sedan Nazitysklands styrkor genom invasionen av Sovjetunionen inledde förintelsen av det judiska folket i Europa. Jovisst, det fanns många inledningar, men invasionen öppnade ett nytt och avgörande skede. Redan under första veckan samlade särskilda insatstrupper ihop judisk befolkning bakom frontlinjen och sköt dem, i total, hundratal och snart tusentals.

I september erövrades Kiev. Stadens 50 000 judar beordrades att ta med varma kläder och personliga tillhörigheter för ”evakuering”. De som inställde sig transporterades till den närbelägna ravinerna Babij Jar, tvingades lämna sitt

bagage och kläder för att i rader om hundratal mejas ned. Över 33 000 personer mördades under loppet av några dygn.

Nyheter om massmorden nådde under hösten de judiska socialisterna i Polens ghetton. Dessa hade inrättats av tyskarna genom ockupationen 1939. I Lodz, Warszawa med flera genomförde judiska arbetaraktivister protester, demonstrationer och till och med strejker för de instängdas levnadsvillkor. Genom socialistiskt bildningsarbete skulle den judiska ghettongdomen förberedas för befrielsen.

Men uppgifterna från öster varslade om annat. Och gav inget annat val än väpnad kamp, som i Warszawas ghettoppror 1943 och partisanstriderna mot den slutliga förintelsen.

Vid Babij Jar fanns länge inga minnesstenar. För oss gäller att inte glömma.

Håkan Blomqvist

FOTO HASSE HEDSTRÖM

Håkan Blomqvist,
historiker och medlem
i Vänsterpartiet.

Psst! Läs intervjun
med Håkan Blomqvist
i Rött 1-2021.

Tobés förslag är förödande för människor på flykt

Denna höst och vinter förhandlar EU-parlamentet om en ny flyktingpolitik, utifrån EU-kommissionens förslag till asyl- och migrationspakt, som kommissionen med Ylva Johansson i spetsen presenterade för drygt ett år sedan. Pakten går i stort sett ut på att:

1. Skärpa gränsbevakningen, bland annat genom massövervakning av alla som kommer (inklusive barn från sex år) och en ökad militarisering och utbyggnad av EU:s gränspolis Frontex.

2. Införa rättsosäkra snabbförfaranden och massförvar vid EU:s yttre gränser.

3. Sluta fler skamliga avtal med tredje länder, som de med Turkiet och Libyen, för att hindra att människor tar sig till Europa.

4. Uppmana medlemsländer som inte vill ta emot några flyktingar att istället organisera och betala för deportationer av flyktingar som inte beviljats asyl.

Den största delen av pakten är den nya asyLförordningen, som ska ersätta den hårt kritiserade Dublinförfordningen. EU-parlamentets huvudförhandlare för den är Moderaternas Tomas Tobé, som lade fram sitt förslag i slutet av oktober. Vi var inte sena med att kritisera det, eftersom Tobé lyckats med konststycket att göra kommissionens redan dåliga förslag ännu sämre.

Några få länder får ta ansvar

Själva kärnan i Dublinförfordningen är att allt ansvar för mottagandet av människor på flykt tillfaller det första EU-landet som en asylsökande person kommer till. Det har lett till att länder i södra Europa, framför allt Grekland, Italien, Spanien och Malta,

fått ta ett mycket stort ansvar för Europas flyktingmottagande.

Dessutom har många EU-länder, däribland Sverige, krävt att Medelhavsländerna till varje pris ser till att hålla kvar alla asylsökande på sitt territorium. Det har i sin tur lett till finansierandet av fruktansvärda öläger och förvar som borde vara otänkbara på världens rikaste kontinent år 2021.

Att både kommissionen och Tobé vill behålla förstalandsprincipen istället för att föreslå en automatisk omfördelning är obegripligt, och gör deras förslag meningslöst. Dessutom har Tobé i sin version tagit bort de få positiva omfördelningsförslag som fanns i kommissionens förslag, bland annat att flyktingar med anknytning till ett EU-land genom till exempel studier eller syskon, ska få göra sin asylansökan där. Efter att ha gnällt om integration i årtal tar han alltså bort den enda snabbväg till integration som fanns på bordet.

Väckt uppror

Bland det mest cyniska i Tomas Tobés förslag är att han vill villkora EU:s bistånd med att mottagarlandet måste hindra migranter från att nå Europa. Detta har väckt enormt uppror bland alla seriösa humanitära organisationer. Att förslaget dessutom kommer från ordföranden i EU-parlamentets biståndsutskott gör det ännu mer skamligt.

Både i kommissionens och Tobés förslag läggs fokus på att med olika medel stoppa människor från att ta sig till EU. Solidariteten har sällan sett sådana bottennapp. Och konsekvenserna för människor på flykt är det ingen som talar om eller vill ta ansvar för.

"Efter att ha gnällt om integration i årtal tar han alltså bort den enda snabbväg till integration som fanns på bordet."

FOTO: CORNELIA ERNST/THE LEFT

Situationen är omänsklig för flyktingarna i de öläger som EU-länderna finansierar. På bild syns flyktinglägret i Samos, november 2021.

Kommissionens och Tobés förslag skulle permanenta och förvärpa dagens omänskliga och rättsvidriga situation med våld och förvar längs EU:s gränser. Det är förödande för enskilda människor på flykt. Den här högersvängen gör också något med oss som redan bor här i Europa. Plötsligt blir det inte så farligt att barnfamiljer dör vid gränsen mellan Belarus och Polen. De var ju ändå bara migranter. Det är en ohygglig utveckling som Vänstergruppen i EU-parlamentet och Vänsterpartiet på alla sätt står upp emot.

Samarbete med flera organisationer

Vi samarbetar med de frivilligorganisationer som räddar liv i Medelhavet, med de organisationer och aktivister som bevakar konstruktionen av nya (fång)läger för migranter på de grekiska

öarna, och med de som rapporterar och dokumenterar våldet mot migranter och flyktingar vid EU:s gränser.

Vänstergruppen i EU-parlamentet har också ökat samarbetet med olika organisationer och rörelser för att försöka stoppa hela det nya förslaget till Asyl- och migrationspakt. Det finns ingen anledning att ytterligare anpassa sig till Viktor Orbáns människosyn och värderingar. Då är det bättre att behålla nuvarande regelverk, och parallellt börja om arbetet med att ta fram förslag som på allvar syftar till att upprätthålla internationell rätt, garantera en fördelning av ansvar mellan olika länder och som investerar i ett värdigt mottagande för de människor som söker skydd i Europa.

MALIN BJÖRK

EU-PARLAMENTARIKER (V)

